CENTRALIZACYA
TOWARZYSTWA DEMOKRATYCZNEGO POLSKIEGO
DO
OGÓŁU TOWARZYSTWA.

Obywatele!

Zajęci czynnościami bliżéj Towarzystwo i sprawę ogólną obchodzącemi, nie mogliśmy wcześniéj przyjść z zapowiedzianym od dawna projektem uporządkowania dotychczasowych Ustaw i Postanowień Towarzystwa. Obowiązku tego niniejszym Okólnikiem dopełniamy.

Dzisiejsza Towarzystwa organizacya nie była dziełem jednéj chwili; rozwijała się, dopełniała i modyfikowała w miarę potrzeb i okoliczności.

Pierwiastkowe Ustawy z dnia 17 marca 1832 r. (daty założenia Towarzystwa), w kilku artykułach zamknęły całą organizacyą (1). Wszyscy członkowie znajdowali się wówczas w Paryżu. Ich rozjechanie się, spowodowało modyfikacyą, objętą postanowieniem z 15 kwietnia t. r. (2). Z pomnożeniem się liczby członków, okazała się potrzeba większego rozwinięcia i dopełnienia naprędce rzuconych przepisów. Stanęła więc nowa, obszerna organizacya wewnętrzna z dnia 5go lipca 1835 r. (3). Dołączono do niéj dwa postanowienia, jedno o Centralizacyi (4), drugie w przedmiocie składek i funduszów (5), oba tejże daty. Po ogłoszeniu Manifestu, zapowiadającego rozpoczęcie rozleglejszych działań, atrybucye Centralizacyi rozszerzone zostały postanowieniem z 29 marca 1837 r. (6). Działania te wymagały znaczniejszych funduszów; stąd urządzenie innego rodzaju podatkowania z 18 czerwca 1838 r. (7). Nieporozumienia z Komissyą Funduszów Emigracyjnych zaszłe, skłoniły Towarzystwo do zatrzymania przy sobie podatku braterskiéj pomocy, i

(1) Zbiór Ustaw i Postanowień Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, str. 3.
(2) Tamże str. 6.
(3) Tamże str. 7.
(4) Tamże str. 30.
(5) Tamże str. 34.
(6) Tamże str. 38.
(7) Tamże str. 39.

powierzenia Centralizacyi jego zarządu, postanowieniem z dnia 30 stycznia 1838 r. (8). Upatrując liczne niedogodności w ówczesnéj organizacyi sądownictwa, Towarz. zaprowadziło inną z 15 października 1838 r. (9). Wyszło prócz tego kilka jeszcze, mniejszéj wagi i rozciągłości postanowień, jako to: względem Sekcyi Przedstawiającéj z 29 marca 1837 (10), z 16 maja 1838 (11), z 24 grudnia 1839 (12) — względem członków pojedynczo mieszkających z 6 maja 1836 (13), względem zmiany stopy podatku braterskiego z 26 lipca 1842 (14), nakoniec ostatnie, tyczące się modyfikacyi w sposobie przyjmowania członków, z 4 maja 1846 r (15).

Wśród tylu przepisów rozrzuconych, często wzajemnie się znoszących, trudno, zwłaszcza nowo przybyłym członkom, jasnego o nich nabyć wyobrażenia. Ta niedogodność powszechnie uczuta, skłoniła nas do przedstawienia wniosku, aby zlać w jednę całość wszystkie dotychczasowe ustawy i postanowienia.

Korzystając z téj sposobności, sądziliśmy jeszcze, iż należało niektóre nie dosyć jasne, dwuznacznemu tłumaczeniu ulegające przepisy, wyraźniéj określić; mniéj już dziś potrzebne lub niewłaściwe usunąć; dodać nakoniec kilka nowych, bądź doświadczeniem za konieczne uznanych, bądź teraźniejszém Towarzystwa położeniem wymaganych.

Nim nasze w tym względzie pojęcia przedstawimy, musimy przedewszystkiem zwrócić uwagę Towarz: na wnioski jakieśmy odebrali w skutek wezwania Okólnikiem 3cim zrobionego. Nie są one liczne. Nadesłały je tylko Sekcye: Nantes, Londyn, Chalons-sur-Saône, Lyon i Montpellier; jako też kilku członków z Mamers, dwóch z Condé-sur-Noireau, dwóch z Amiens, i jeden z Valence. Mimo to, wszystkie nieledwie myśli, od niejakiego czasu na nowo po Towarzystwie krążące, wnioskami pomienionych Sekcyj i członków podniesione zostały. Rozbierzemy je kolejno, zaczynając od tych, które mają na celu zupełną Towarzystwa reorganizacyę.

Wiadomo wam Obywatele, iż niektórzy członkowie byłego Zjednoczenia, wchodząc do Tow., objawili życzenie zaprowadzenia wewnętrznéj reformy; a mianowicie, nadania innego, ogólniejszego nazwiska Towarzystwu i jego Centralizacyi, otworzenia posiedzeń Sekcyj dla wszystkich bez wyjątku Emigrantów, zniesienia systemu

(8) Zbiór Ustaw i Postanowień Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, str. 41.
(9) Tamże str. 48.
(10) Tamże str. 39.
(11) Tamże str. 44.
(12) Okólniki Towarzystwa od 25 grudnia do 20 lutego 1840 str. 299.
(13) Zbiór Ustaw, str. 37.
(14) Okólniki Towarzystwa od 3go czerwca 1841 do 24 sierpnia 1842, str. 68 i 166.
(15) Okólniki Towarzystwa od 16go stycznia 1846 do 3go czerwca t. r., str. 17.

odrębnego działania i t. p. Życzenia te przedstawione są teraz pod rozwagę waszą, w kształcie wniosków przez Sekcyę Chalons, przez jednego członka Sekcyi Lyon, kilku członków z Mamers i dwóch z Condé-sur-Noireau. Przytaczamy je tu dosłównie:

Sekcya Chalons-sur Saône. — « Okólnik wasz z 30 lipca r. b. pod Numerem 3, okazał nam, że pojmując należycie obecne stanowisko Tow. Dem. i obowiązki jakie na was względem niego, względem Ojczyzny ciążą, staracie się otoczyć światłem opinii powszechnéj, tak, iżby nowo wzmocnione demokracyi emigracyjnéj szyki, stanowczo uporządkować i we właściwym kierunku ku wspólnych życzeń doprowadzić celowi. Dzięki wam za to niech będą, Obywatele! Na téj drodze jedność i siła, na téj drodze zwycięztwo naszéj idei, oswobodzenie Polski! Aby więc i ogólnéj potrzebie i waszemu odpowiedzieć wezwaniu, aby nadto (przy nadarzonéj nam sposobności), dopełnić przyjętego zobowiązania i poprzeć myśl *Reformy wewnętrznéj* Tow. Dem., którąśmy w odezwie z 15 maja i w Akcie przystąpienia z 5 lipca r. b. objawili, pozwólcie nam Obywatele, zdanie nasze w tym przedmiocie otworzyć i rozwinąć.

Czujecie zapewne i uznajecie sami Obywatele, o ile ostatni ruch krajowy i wywołane nim w Emigracyi oddziaływanie, zmieniły dotychczasowy stan Towaszystwa któremu przewodniczycie — czuć przeto i uznać musicie nieodzowną potrzebę pewnych zmian i modyfikacyi w jego formie i urządzeniu. Nie odrazu wprawdzie przyszło ono do téj porządnéj organizacyi, o jakiéj w swym Okólniku wspominacie — organizacya ta miała może swoje korzyści, swoją wartość, w danéj chwili lub w pewnym czasu przeciągu.... w rozbiór téj kwestyi wchodzić tu nie zamyślamy.... Zapytamy was tylko: czyli w dzisiejszych okolicznościach, w obecném położeniu i stanie naszego Towarz. organizacya ta, stale, nietykalnie, niezmiennie, ostać się może i powinna? A gdy się na jéj zgodzicie zmianę, zapytamy nas samych: w jakich częściach i punktach, w jaki sposób i do jakiego stopnia wspomniona organizacya ma być zmodyfikowaną? — Te zadania rozwiązać w sposób najkorzystniejszy dla samego Towarzystwa, dla jego *zasad*, i dla sprawy narodowéj, jest naszym zamiarem — będzie przedmiotem niniejszego pisma.

W społeczeństwach znieruchomionych, skamieniałych, zagwożdżonych myślą *oporu* lub *wsteczności* jaką jest monarchiczna (choćby nawet przybrała nazwę *konstytucyjnéj*, *insurrekcyjnéj* lub t. p.), wszelkie formy, urządzenia i instytucye są nietykalne, jak nietykalną osoba króla, w którym się uosobnia cały ten potworny system — nie ma tam więc co mówić o reformie, o postępie — myśl *konserwacyjna*, zachowawcza, jest tam żywotną, bo jest wrodzonym instynktem monarchii. Nie tak się dzieje i dziać powinno w społeczeństwach demokratycznych. Ruch, postęp, reforma, są ich żywiołem, bodźcem i siłą — wspierają się one, wychodzą z jednéj zasady, ale na niéj nie leżą nieruchomie, ani też wirowym około niéj nie kręcą się biegiem; owszem idą ciągle naprzód, kształcąc się, wzmagając i rozwijając podług praw naturalnych. I w tém właśnie leży niezmierna wyższość myśli demokratycznéj, republikackiéj, nad monarchiczną, jedynowladczą. Wszelkie przeto ustawy, formy i instytucye demokratyczne z natury swéj są ruchawe, giętkie, sprężyste, jak myśl ludu, jego potrzeby i dążności, do których się we wszystkiem stosować, które wiernie

odbijać powinny. Taka jest w ogólności teorya ustawodawstwa demokratycznego. Zastosujmy ją do naszego związku.

Towarz. Dem. Pol. jestże dziś takiém jakiém było w 1837, ba nawet w 1845 roku? Oczywiście że nie — Ostatnie wypadki krajowe zrobiły w niém i koło niego niezmierne zmiany. Towarzystwo, licząc przed półrokiem 500 członków, ma ich obecnie do 1,200 — żywioły je składające są wprawdzie jednorodne w *zasadniczéj idei*, ale nie w kwestyi *systematu organizacyi. Demokracya XIX wieku* i znakomita część *Zjednoczenia* (z których urosło dzisiejsze Tow.), inaczéj ją pojmowały. Zmieniło się zatém położenie rzeczy — zmieniła się bezwątpienia opinia *większości* Tow. Dem. co do wewnętrznych jego urządzeń, jak równie zmienić się musiały usposobienia *dawniejszych* jego członków. To zatém co dawniéj wystarczało, dzisiaj byłoby niedostatecznèm — to, co dawniéj utrzymywało, dzisiajby osłabiać mogło — to co dawniéj było nieodzownym warunkiem odrębnego bytu i jego zachowania, stawałoby się nadal przyczyną rozerwania, zbezwładnienia i nicości!... słowem : dotychczasowa forma Tow. Dem. nieodpowiadałaby na przyszłość jego posłannictwu i wymagalnościom ojczystéj sprawy. Stąd wypływa *potrzeba reformy*, Zobaczmy na czém ona polegać powinna, jaka ma być jéj doniosłość, jakie wyrażenie?

Dopóki Tow. Dem. zajmowało się tylko propagandą swych zasad, dopóki w szczupłém zamknione gronie, stanowiło pewien tylko odłam, pewną korporacyę emigracyjną, dopóty nazwa *Towarzystwa Demokratycznego Polskiego*, mogła mu być właściwą. Dziś, gdy zasada jego, gdy myśl jego, Aktem Powstania w Narodzie ogłoszona, w Emigracyi upowszechniona i przez znakomitą jéj większość przyjęta, dzisiaj gdy z *klubu* Towarzystwo stało się potężnym ogółem, ciałem politycznèm, dzisiaj nazwisko *Emigracyi Demokratycznéj*, najlepiejby mu przystawało. Zatém idzie równie konieczność zmiany w tytule jego Naczelnéj Instytucyi — wyraz *Centralizacya*, jest wprawdzie oddawna znany, przyjęty, utarty, ale wątpimy żeby zupełnie odpowiadał godności i potędze naszego ciała, żeby zjednywał tę powagę, żeby miał ten sam urok wielkości swego przeznaczenia co *np. Reprezentacya* albo *Władza Naczelna Emikracyi demokratycznéj*, — *Dyrektoryat emigracyjno-demokratyczny* lub t. p. Oprócz tych ważnych względów i przyczyn odmiany nazwy, zdaje nam się, że zmiana ta, usuwając mnóstwo *drażliwych wspomnień* i *cierpkich wyrzutów*, niszcząc pozory *złośliwéj* a *płytkiéj polemiki* wrogów naszéj idei, przyniosłaby większe korzyści, niżby się to na pierwszy rzut oka wydawać mogło. Ale niedosyć na tém — nadszedł czas połączenia demokratycznych usiłowań i skojarzenia jednowierców— Tow. Dem. szczęśliwym zbiegiem wypadków i z wielką dlań chlubą, służy dziś za *pole pojednania*, za *ognisko* demokratycznéj myśli tułactwa. Należy mu zatém pozbyć się tego, co mu kiedyś dogodném być mogło, a coby teraz i późniéj było nieużytecznèm albo szkodliwém, tego, co dawniéj nadawało mu cechę klubowéj oddzielności i zapewniało wydatną samoistność, a coby teraz mogło wpływ jego zmniejszać, utrudniać prace, osłabiać usiłowania. Mówimy tu o *systemacie odrębnego działania*, który dzisiaj przeważniejszym winien ustąpić względom. Wnosimy zatém : aby nadal posiedzenia Sekcyj były publiczne, otwarte dla każdego Emigranta polskiego, z tém zastrzeżeniem : iżby głosy *członkowie tylko* Tow. zabierać mieli prawo, i żeby na żądanie większości obecnych na posiedzeniu *członków*, posiedzenia te zamieniać się mogły w *tajne* (remotis arbitris), jak to w wielu zgromadzeniach reprezentacyjnych

ma miejsce. Protokóły posiedzeń *otwartych*, jakoteż wszystkie odezwy, okólniki i pisma Tow. Dem. mogłyby być użyczane każdemu Emigrantowi polskiemu nienależącemu do naszego związku. Wszystkie obchody, rocznice, zgromadzenia zakładowe, winny być początkowane przez Sekcye i członków *Emigracyi demokr.*, i z największym odbywane rozgłosem. Natychmiast po przyjęciu powyższych reform, powinny się odbyć ogólne wybory 5ciu członków naczelnéj Instytucyi — słuszną bowiem i niezaprzeczoną jest rzeczą: że władza tylko przez *wszystkich wybrana*, może mieć prawo i nadzieję otrzymania *powszechnéj* ufności. Wybory *corocznie* odbywać się powinny — będzie to jedna więcéj pobudka i rękojmia politycznego ruchu i życia Emigr. dem. jakoteż czujnéj sprężystości jéj władzy. Te są w ogóle pomysły Sekcyi Chalons-s.-Saône, co do wewnętrznéj reformy Tow. któreśmy w dwóch naszych poprzednich aktach (14 maja— 5 lipca), w 4ch sformułowali punktach, a które teraz obszerniéj rozwinąć uznaliśmy za stosowne.»

Jeden członek Sekcyi Lyon. — « Jeden z członków proponował zmienić nazwę dotąd trwającą na nazwę Emigracyi demokratycznéj, utrzymując iż samo to imie przyciągnie wielu tułaczów, którzy wyznają zasady demokratyczne, tylko wyobrażenie związku wstrzymuje ich od wejścia do naszego grona; iż dawną zatrzymując nazwę pozbawiamy się zręczności zgromadzenia liczebnie większości emigracyjnéj.....

Jeden z członków uznając potrzebę zamkniętych posiedzeń w interesie administracyjnym Tow. i w interesie ściślejszego skoncentrowania środków mu powierzonych; proponuje przytém posiedzenia otwarte, publiczne, w interesie propagandy demokratycznéj, jaką mamy rozszerzać na wielką skalę w danym czasie na ojczystéj ziemi. Życie publiczne praktyczne, politycznie wziąwszy nie istnieje jeszcze w Emigracyi. Tow. Dem. może bez obawy dać do tego inicyatywę; bez téj odwagi publicznéj, bez tego wystąpienia publicznego, nie przyjdziemy nigdy do sformowania wyraźnéj opinii publicznéj, prawdziwéj siły mass, i tylko kierować nią będziemy z kryjówek, ale nie stając na jéj czele.»

Kilku członków z Mamers, ponawiają życzenia swoje, w deklaracyi przystąpienia objawione: « aby nazwę dotychczasową Tow. Dem. Pol. zmieniło na Emigracyą demokratyczną, jako mającą zamykać większość indywiduow demokratycznie pracować pragnących, a nie zakon z partyj się składający.»

Dwóch członków z Condé-sur-Noireau. « Kommunikujemy wam następujące życzenia nasze... aby nazwę Towarz. Dem. Pol. zmienić na: Demokracya polska jedna i nierozdzielna, która to nazwa i w odrodzonéj Ojczyznie exystować może.— Aby znieść system odrębnego działania. — Aby Centralizacyę nazwać Komitetem, Reprezentacyą i t. p. — Aby każdy emigrant wcielony do Demokracyi polskiéj miał wolność myślenia, mówienia, pisania i ogłaszania swych myśli, jakie tylko na korzyść zasad demokratycznych wynajdzie, choćby nawet takowe przypadkiem i do przekonania związku nie trafiały; albowiem przez tamowanie, nietolerancyę i kary, często wiele sami sobie szkodzimy, jak to doświadczenie nauczyło, a stąd i związek nasz nie mógłby nazywać się demokratycznym.»

Oto jest wszystko cośmy w tym względzie odebrali. Sama liczba projektujących, zdaje się mówić za tém, iż ogół Towarzystwa po-

trzeby reform nie czuje. Niektóre nawet Sekcye, jak Nantes i Lyon, przewidując podniesienie wniosków podobnych, naprzód przeciwko nim oświadczyły się.

I my również sądzimy, że obecne okoliczności, nie są téj natury, aby radykalną reformą naruszać podstawy, na których oparte Towarzystwo przez lat tyle, nie bez skutku pracowało.

Sekcya Chalons wyprowadza potrzebę reformy ze zmiany dotychczasowego stanu Tow. którą to zmianę miał spowodować ostatni ruch krajowy i wywołane nim w Emigracyi oddziaływanie; w szczególności zaś uważa iż Tow. zajmujące się dotychczas *tylko propagandą*, mogło było być związkiem, lecz dziś wyższe zająwszy stanowisko, do rozleglejszych powołane czynności, inną formę przybrać musi.

Wprawdzie, nieulega wątpliwości, iż zajmujemy teraz w obec Emigracyi i Kraju wyższe stanowisko; jesteśmy wśród tułactwa niewątpliwą reprezentancyą myśli narodowéj, a reprezentacyą wierną, niedwuznaczną, jawną, śmiałą; jesteśmy, możemy, powinniśmy być *ogniskiem demokracyi*, *służyć za pole pojednania się* i skupienia wszystkich czystych chęci służenia sprawie ojczystéj; ale właśnie dla tego, organizacya nasza taką być powinna, aby ułatwiała, nie zaś utrudniała dopełnianie obowiązków, z zajęcia takiego stanowiska wypływających.

A najprzód, Tow. nie zajmowało się dotyczas, jak Sekcya Chalons twierdzi, samą propagandą. Obecne i przyszłe jego obowiązki są téj saméj natury, jakiéj były w ostatnich przed ruchem czasach. Jak wówczas, tak i dziś, nie rozleglejszego, więcéj obejmującego nazwiska trzeba było, ale tych sił i środków, które silnie tylko uorganizowany, jedną myślą ożywiony związek dać może. Dotychczas staraliśmy się skupiać w sobie wszystkie siły i środki, aby tak wzmocnionemi skuteczniéj działać. Unikaliśmy ich rozproszenia, rozwolnienia; dla tego też silni wewnątrz, przetrwaliśmy burze emigracyjne: koalicye wszystkich emigracyjnych stronnictw nie potrafiły ani wstrzymać, ani skrzywić usiłowań naszych; stłumialiśmy wewnętrzną anarchię ile razy głowę podnosiła; na inném zaś polu, jaki był skutek prac naszych, wszystkim wiadomo. Po za nami w Emigracyi nie raz już probowano tych właśnie środków, jakie dziś projektujący doradzają: stawiano się jako reprezentacya już to Emigracyi całéj, już to samego Kraju; przywłaszczano sobie, lub nadawano atrybucye rządowi narodowemu równe. Wszystko to, nic nikomu niepomogło; owszem do udaremnienia przedsięwziętych usiłowań nie mało się przyczyniło. Mielibyśmy dziś dobrowolnie wchodzić na drogę, która próby doświadczenia nie wytrzymała?

Skromne nazwiska: *Towarzystwo — Centralizacya*, zamknięcie

się w sobie samych, upowszechnianie jednych i tychże samych tylko pojęć, widoków i zasad, jak nieprzeszkodziło Towarzystwu rozwinąć się na skalę największą, tak dziś nieprzeszkadza, i na przyszłość nie przeszkodzi. Owszem, w tém skupieniu wszystkich jego zasobów, leży jedna z głównych przyczyn skuteczności dotychczasowych działań, a tém samém i rękojmia na przyszłość. Nowa organizacya najlepiéj nawet pomyślana, byłaby zawsze próbą tylko, za któréj rezultat trudno zaręczyć. Towarzystwo nie od dziś dopiero pracujące, wyrobiło w sobie praktyczny rozum, który mu niedozwoli, najpiękniejszym nawet teoretycznym nadziejom, poświęcać rzeczywistości.

I tak *np.* coby znaczyła zmiana nazwiska, na jakiekolwiek bądź inne? — Nie co innego, jak zmianę saméj rzeczy. Pamiętajmy albowiem iż kiedy myśl, formę jaką raz przyobleka, i długo w niéj żyła, zmiana formy nasuwa zaraz podejrzenie iż myśl sama nadwerężoną została. A gdyby nawet rzeczywiście tak nie było, trzebaby wiele nowych lat, nimbyśmy wyrobili dla nowego nazwiska potrzebną do działan politycznych wziętość i powagę.

Wzgląd na znaczną liczbę nowo-przybyłych członków, jest tylko pozorny. My sądzimy, iż członkowie nowo przybyli żądają przedewszystkiem skutecznego działania; działajmy więc skutecznie, a wszystkich niewątpliwie zaspokoimy. Przed ostatniemi w kraju wypadkami podejrzewano nas, iż pod dzisiejszą formą skutecznie pracować niepodobna; fakta przemówiły, a wszyscy sumienni ludzie, przyszli licznie, szczerze, zgodnie pomnożyć siły i środki nasze, niezważając bynajmniéj na formę. Co nie było przeszkodą połączeniu się, nie będzie zapewne przeszkodą zgodnemu spółdziałaniu.

Wzgląd na zewnętrznych Towa. przeciwników mniejszéj jeszcze jest wagi. Nie obejdziemy ich zmianą formy; bo jeżeli komu to im, nie o nią, ale o rzecz samą idzie. Dla ich rozbrojenia trzeba abyśmy przestali być demokratami.

Kwestya otwarcia posiedzeń tyle już razy w Twie rozbieraną była, iż na nowo mówić o niéj dziś jeszcze, za zbyteczne uważamy. Że jednak dawniejsze okólniki nie we wszystkich ręku być mogą, przytaczamy tu wyjątek z okólnika z 5 stycznia 1838 r. rzecz tę w zupełném świetle wystawiający.

Każde stowarzyszenie polityczne, wyobrażać musi jednę i też samę myśl, i z niéj wypływające jedne i też same zasady, cele i środki; czyli inaczéj, musi być jedną, zbiorową, moralną całością, i w takim tylko charakterze objawiać się na zewnątrz.

Tow. nasze innéj nie może być natury. Nie jest to zbiór pojedynczych indywiduów, którzy o własnych siłach, z własnemi pojęciami, na różne rzucają się strony; ale wszystkich pojedynczych sił wypadkowa siła, moralna istota, jedną

myśl wyobrażająca, jednym duchem ożywiona. Wewnątrz Tow., pojęcia pojedynczych jego członków ścierają się, wyrabiają, harmonizują; lecz ile razy na zewnątrz działać przychodzi, indywidua i oddzielne części nikną; występuje jedna tylko całość, jedna myśl, ogół stowarzyszonych reprezentująca. Nim jakie nowe wewnątrz wyrobi się pojęcie, musi być z natury rzeczy niejedność; na zewnątrz téj niejedności być nie może; bo Tow. wtenczas się tylko objawia jako Tow., kiedy dyskusya różnicę niewyrobionych pojęć zatrze, i z nich jedną myśl wyprowadzi. Taki jest charakter wszystkich działań naszych, a w szczególności propagandy. Dla tego to sekcye i pojedynczy członkowie, ani we własném ani w Tow. imieniu, na zewnątrz nie występują (§ 22 Organ. wewn.); dla tego to jeden tylko jest organ, przez który Tow. zbiorową myśl swoję objawia (§ 39). Tym organem nie mogą być sekcye: a byłyby nim, gdyby posiedzenia nasze dla nieczłonków otwarte zostały. Czémże jest albowiem to otwarcie, jeżeli nie działaniem na zewnątrz pojedynczych członków, a tém samém naruszeniem fundamentalnéj podstawy organizacyi naszéj, na jedności działań, to jest działaniach całą massą dokonywanych opartéj. W massie tylko jest moralna i umysłowa siła, do zwalczenia stawianych przeszkód potrzebna; cząstkowe, pojedyncze usiłowania zbyt są słabe, a często mimo najlepszych chęci błędów pełne. Gdyby zamiast objawiania się na zewnątrz przez zbiorowe jak dotąd akta, każda sekcya, a raczéj składający ją członkowie, swoje indywidualne, w ogólnéj dyskusyi niewyrobione pojęcia, na publicznych posiedzeniach propagowali, pojęcia te, jako często sprzeczne z wypadkową Tow. myślą, ciągle wśród obcych propagowane, zamiast pomocy, jeszczeby stały się przeszkodą zbiorowym całéj massy działaniom. Tu leży pierwszy i najważniejszy powód, dla którego posiedzenia sekcyj otwarte być nie mogą. Czerpany z saméj natury stowarzyszeń politycznych, nie zawisł on od czasu i okoliczności; istniał przy samém Tow. zawiązaniu, istnieje i dzisiaj. Tow. albowiem niezmieniło natury swojéj; działając dotąd jako jedna, nierozdzielna całość, cóżby go teraz skłonić mogło do powierzenia działań swoich cząstkowym, a tém samém słabym i omylnym pojedynczych członków usiłowaniom? Potwarze i sofizma, na uwagę zasługiwać nie powinny. Mogą one na chwilę uwieść dobrą wiarę, ale na wyprowadzenie jéj z błędu mamy inne środki; mamy nasze publiczne akta, w których piętném massy oznaczona myśl rozlewa się wszędzie; mamy naszą indywidualną każdego w szczególności prawość, nasze ofiary na ołtarzu dobra powszechnego codziennie składane, i to bezwarunkowe całych siebie poświęcenie, które ojczyznie niesiemy. Tém zamykajmy usta nieprzyjaciołom demokracyi, nie zaś pożądaném przez nich otwarciem obrad naszych.

Drugi, nie mniéj ważny powód za obradami ściśle wewnętrznemi mówiący, jest to owa naturalna nieufność, jaką każde stowarzyszenie polityczne mieć musi dla tych, którzy prac i obowiązków jego przyjąć na siebie nie chcą. Myśl zbawienie Polsce przynieść mająca, wśród tułactwa rzucona, zdrowe części jego jednoczyła: między stojącymi na boku, kryli się jawni i tajemni myśli téj nieprzyjaciele. Tow. mogłoż im otwierać obszerne do szkodzenia pole, w samém obrad swoich miejscu? Możesz to dziś uczynić? I jakież to zaszły w massie po za nami leżącéj zmiany, któreby nas o nieistnieniu przeciwników przekonywały? Nie maszże już arystokracyi z jéj nikczemnemi służalcami? zgasłże duch szlachecki, zamiłowanie przywilejów, osobiste widoki? ustałyż fakcye i intrygi?... Wśród takich okoliczności, otwierać posiedzenia, nie byłożby to błąkającym się

dotąd hufcom, wskazać najskuteczniejsze punkta zbioru? Ci, dla nawrócenia których obrady nasze byłyby otwarte, którzy myśl nas ą przyjąć są gotowi, lecz dotąd na nią obojętni są jeszcze; ci, nie przyszliby, na wezwanie nasze nie stanęli. W ich miejscu ujrzelibyśmy samych nieprzyjaciół. Czém byłaby propaganda wśród zręcznych, przewrotnych, każdą myśl wykrzywiać umiejących ludzi? czém nasze wewnętrzne wyrabianie się myśli, pod wpływem oblegających ją sofizmatów? czém każde przedsięwzięcie, w zarodzie swojém na systematyczne pociski nieprzyjaciół wystawione? — łatwo każdy ocenić potrafi. Konsekwencye tak są jasne, iż same się nasunęły nieprzyjaciołom naszym. To tłumaczy dla czego, za pierwszy krok do zniszczenia Twa, otwarcie posiedzeń proponowano; ale to również niech będzie dla nas przestrogą czego się wystrzegać należy.

Naruszając przeto dotychczasową Twa organizacyą, zamiast wzmocnić, osłabilibyśmy je; rozwolnilibyśmy węzły dotychczas nas jednoczące; rozpłynęlibyśmy się w żywiołach niezdefiniowanych, nadalibyśmy sobie charakter niepewny, nieujęty; utworzylibyśmy coś innego, co by z czasem dopiero, przez nowe trudy i usiłowania, zająć potrafiło stanowisko jakie dziś zajmujemy.

Z tych wszystkich powodów jesteśmy przeciwko projektowanym reformom.

Przejdźmy teraz do innego rodzaju wniosków, a wszczególności do tych które modyfikują dotychczasowe przepisy względem Centralizacyi. Są one następujące.

S. Chalons. « Wspominamy tu jeszcze nawiasowo, o ważnéj nader uchwale Tow. z miesiąca marca 1837, dotyczącéj zewnętrznych czynności Centralizacyi. Jest to prawo więcéj rewolucyjne, wyjątkowe, niż ściśle demokratyczne; ale jako wypływ naszego wyjątkowego położenia, jako środek insurekcyjny, w odniesieniu naszéj myśli do czynu narodowego, ma swoje usprawiedliwienie, swoją loiczną posadę. Wyznać wszakże należy że w wielu razach, prawo to stawiaćby mogło Emigracyą demokratyczną i samą nawet jéj władzę w nader drażliwem i delikatnem położeniu; że nie raz zawiele może przypuszczałoby doskonałości w ludziach którym jest powierzone. Mniemalibyśmy przeto, iż bezpieczniéj dla władzy i dla ciała które ona reprezentuje i dla sprawy dla któréj się poświęca, byłoby: w razie stanowczych przedsięwzięć mających wpływać bezpośrednio na losy narodu i emigracyi, iżby naczelna instytucya zasięgała rad i uwag siedmiu tak zwanych *Eforów*, czyli strażników, co lat dwa wybieranych, którzyby jednomyślnością swych głosów zdolni byli kłaść *veto* i zawieśić decyzyą władzy, pod swoją osobistą odpowiedzialnością. Myśl tę rzucamy tylko mimochodem podając ją pod waszą i Tow. rozwagę; w rzeczy bowiem tak ważnéj, nie można nigdy stanowczego wydawać wyroku, nierozpatrzywszy wprzódy wszechstronnego zdania. »

Jeden członek Sekcyi Montpellier. « Dobro ogólne, interes Towarzystwa, a nawet i saméj Centralizacyi, tego wymagają, aby jéj czynności, jakie już dokonała, i jakie zamierza jeszcze dokonać, fundusze jakie wydała i jakie ma wydać, różnicę w pojęciu do zastosowania środków i t. d. i t. d. były najmniéj raz w rok kontrolowane przez komissyą z trzech osob na to wyłącznie wybraną z Se-

kcyi przedstawiającéj, jako najliczniejszéj Tow., lub też z ogółu Tow. Osoby składające takową komissyą powinny być dobrze usposobione, charakteru tęgiego, prawego, umiejące najściśléj dochować tajemnicy nawet przed własnym przyjacielem, bo dobro ogólne wyższe jest nad wszelkie względy przyjazni. Komissya takowa na trzy miesiące przed ogólnemi wyborami, zjedzie na miejsce pobytu Centralizacyi, wejrzy we wszystkie jéj czynności, i wyexaminowawszy one ściśle, w krótkiem zdaniu sprawy, o ile to okoliczności zewnętrzne pozwolą, oświadczy Tow., czy wszystko w dobrym stanie znalazła, czy Tow. może być spokojne co do działania Centralizacyi, i czy nadal może pozostać w takim samym składzie, lub porobić należy zmiany w osobach składających instytucyą naczelną. Takowa kontrola roczna, będzie największą gwarancyą dla Polski, Tow. i saméj Centralizacyi; a osoby składające komissyą, prawością swoją i przysięgą, jaką po swoim wyborze wykonają, nadadzą pewność i sankcyę samym czynom. »

Tenże sam członek wnosi jeszcze : « aby Tow. nie było kompromitowane i wprowadzane w błąd przez upor pięciu, potrzeba koniecznie zrobić w Tow. wybory wolne, niepodległe i bez żadnéj insynuacyi; jednem słowem, potrzeba aby samo Tow. myślało, wybierało, odpowiadało Polsce i samemu sobie za swój wybor; to jest : aby Centralizacya raz na zawsze była usunięta od wotowania, i w tym celu stosowny artykuł prawa postanowić należy. »

Dwóch członków z Amiens « Przebiegając myślą postępowanie Tow. naszego od samych jego początków, te trzy rzeczy najwyraźniéj postrzegać się dają.

1° Że głównym warunkiem wejścia do Centralizacyi było posiadanie mniéj więcéj łatwości pisania i mówienia.

2° Że wola Centralizacyi wywierała wpływ absolutny na massę, która w wyborach nawet była bierném tamtéj narzędziem.

3° Jako następstwo dwóch pierwszych, że Centralizacya kierowana duchem właściwym każdéj korporacyi, otaczała się dotąd i składała się, z nic nieznaczącym wyjątkiem, z ludzi jednéj kasty, to jest ze skrybów i adwokatów.

Taki porządek rzeczy nie tylko że nie zrządzał szkody sprawie Towarzystwa, dopóki czynności jego ograniczały się na dyskussyi i propagandzie; owszem prace pismienne wielu, przyniosły bez zaprzeczenia wielkie korzyści, za co sława niech będzie tym do których się to odnosi.

Lecz zamiłowanie raz zajętego stanowiska, podsycane miłością własną, sprawiło iż zapomniano zrobić analizę natury czynności i zdolności, sądzono że kto umie dyskutować i robić plany na papierze, już tém samém potrafi takowe exekwować, słowem jedném rozumiano że być człowiekiem propagandy i dyskusyi jest jedno i toż samo co być człowiekiem czynu.

Gruba ta pomyłka opłaconą została nader opłakanemi w ostatnich przedsięwzięciach Ojczyzny skutkami.

Nie będziemy rozjątrzać oskarżeniami, za nadto świeżéj rany; wyręczeni w tém zresztą jesteśmy przez dziecinne attaki i tłumaczenia samych że aktorów, ogólnie tylko powiemy że pierwszy krok niepowodzenia, aresztowania w Poznańskiém, zamąciły wszystkich mózgi, i zagnały w pięta, w miejscu ją podnieść, tak u ludzi czynu być powinno, energię; i daj boże ażebyśmy nie zgadli że wina tych aresztowań, wyjawienie, spadnie na gadatliwość i chełpliwość którego lub niektórych z nich.

Gdyby te świeże przykłady nie wystarczały do przekonania każdego z was obywatele, że inna jest być człowiekiem propagandy a inna człowiekiem czynu, znaleźlibyśmy tysiące dowodów w historyi, któreby pokazały że żaden z ludzi czynu, nie był, bo im tego organizacya ciała, umysłu i charakteru zabraniały, publicystą, i wzajemnie żaden pisarz lub mówca co za jedno uważać można, dla tychże samych naturalnych przyczyn nie passował na człowieka czynu: ograniczymy się na wspomnieniu kilku imion wszystkim znanych. Cezar i Napoleon czuli wstręt naturalny do pismiennictwa; Cyceron książe skrybów nie umiał bronić ani wolności Rzymu ani nawet własnego karku, który jak ciele poddał się dobrowolnie pod nóż żołnierski; nasi sejmowi gawędziarze z 1830 r. zdolniż byli do jakiego bądź energicznego przedsięwzięcia? Mochnacki, pojmujący zaiste rewolucyę i widzący w czém leży jéj zaguba lub zbawienie, nie struchlałże, w kroku któryby był zbawił Polskę, na słowo: « chyba po moim trupie przejdziecie » wyrzeczone przez Wysockiego, który nie był tylko parodyą człowieka czynu? Tenże Mochcki nie wyznałże sam, że każdy strzał sprawiał drganie w całym jego systemie nerwowym, bił się pomimo to, ktoś nam odpowie, to prawda, lecz to już był gwałt zadany naturze, czyn przymuszony.

Tém cośmy wyrzekli nie chcemy bynajmniéj zmniejszać należnego uwielbienia pracom pisarskim, które kładziemy w rzędzie wielkich potęg kierujących ludzkością; celem naszym jest tylko ostrzeżenie każdego kto o tém niepomyślał, że w biegu wszystkich czynności ludzkich a zwłaszcza politycznych jest pewny przedział trudny do dostrzeżenia dla wielu, gdzie dyskussya ustępuje miejsca czynowi; że w tym momencie, ludzie dyskussyi zniknąć powinni ze sceny publicznéj a zastępować się ludzmi czynu; że używanie ludzi dyskussyi do wykonania czynu, i wzajemnie ludzi czynu do odbywania dyskussyi jest grzechem zawsze drogo okupującym się; że w położeniu dzisiejszém naszéj sprawy narodowéj, gdzie wpływ Emigracyi na kraj musi być wielki, sympatya charakterów podobnych i antypatya charakterów różnych wytknięte przez naturę i przez żadne kombinacye modyfikować się niadające, sprawić są w stanie, że jacy ludzie stoją na czele Emigracyi lub Towarzystwa co na jedno wychodzi podobni im staną na czele ruchu krajowego.

Jakie jest położenie obecne czynności Towarzystwa, tego wam dowodzić nie potrzeba, kraj uznał i ostatecznie wypadkami przekonał że dyskussya i propaganda, już dojrzały; że czyn, lubo sparaliżowany na moment, sam tylko jest stosowny i konieczny.

Niewypadaż nam obywatele, w odpowiednie do położenia zaopatrzyć się osoby? stawiąc je na czele Towarzystwa. Skąd je wziąść? jak je poznać? są dwa bardzo naturalne zapytania, na które odpowiemy: złóżcie otrętwiałość na stronę, nie czekajcie jak dotąd czyniliście aż Centralizacya wam wskaże, lub jaki mener narzuci, lecz szukajcie starannie sami, a znajdziecie wpośród siebie, i jeżeli nie odkryjecie Cezarów ni Napoleonów, jak dotąd nieznaleźliście Cyceronów ani nawet Mochnackich, z pewnością jednak twierdzić można że znajdziecie ludzi którzy odpowiedzą potrzebom położenia.

Poznaki nie omylne ludzi czynu są: wstrzemięźliwość w mowie i w życiu, gust do pracy, popęd naturalny do umiejętnosi pewnych (sciences positives) jakiemi są matematyka, fizyka, geografia, wojskowość etc. zaniedbanie nauk obłędnych (filozofia, polityka, ekonomia etc.) wstręt do pismiennictwa, sejmikowania i wodzenia reju, a jeszcze większy do brylowania, pogarda dla szarlatanów i ludzi

złego prowadzenia, pewna nieśmiałość w stosunkach prywatnych i publicznych; wiek najstosowniejszy między 30 a 50 laty, organizacya ciała mocna, bo bez zdrowia nie ma bohatera, powiedział słusznie Napaleon; in corpore sane, mens est sana « mówi stare przysłowie. Usposobienia naukowe powinny być w stosunku do czynności do których te osoby mają być powołanemi, ale nie takie usposobienia które prowadzą do gadatliwości i parady, lecz takie których następstwem, jest przenikliwość szybkie i trafne objęcie całości by najrozleglejszege pomysłu, i wyprowadzenie następstw zastosowaniem do praktyki.

Spodziewamy się że obywatele składający dzisiejszą Centralizacyę i ci którzy do niéj dawniéj należeli, nie policzą nam tego naszego kroku na karb intrygi lub prywaty, których wiedzą sami że w nas nigdy nie było. Spodziewamy się że zgłębiwszy powody tu wyrażone i sumiennie obliczywszy się z własnemi usposobieniami przyznają im słuszność i składając miłość własną na ołtarzu sprawy Ojczystéj, w miejscu stawiać przeszkody, sami pomagać zechcą do wynalezienia w jak najkrótszym czasie potrzebnych ludzi.

Tego po nich wymagają położone dotąd prace, tego wymaga ich osobisty dobrze zrozumiany interes; niech się bowiem zastanowią ilu to ludzi dobrze zasłużonych skąd indąd, okryło śmiesznością karty własnéj biografii, przez mięszanie się do czynności wzbronionyeh im przez naturę. Gdyby Mickiewicz i Lelewel pozostali byli w sferze pisarzy, a nie mieszali się do czynności politycznych, imiona ich byłyby doszły do potomności bez żadnego ale.

W zakończeniu to dodać winniśmy że krok nasz nie dąży bynajmnieéj do zamięszania tak pożądanego w Towarzystwie porządku, że nie żądamy wywrócenia Centralizacyi istniejącéj przed terminem wyborów, sądzimy owszem że do wynalezienia ludzi jakich żądany, czas kilkomiesięczny jest nieodbicie potrzebny Towarzystwu rozrzuconemu po tak ogromnéj przestrzeni. Winniśmy nareszcie to dodać objaśnienie, że jeżeli wotowaliśmy sami na osoby które dzisiaj pomawiamy, czyniliśmy przez wzgląd na to, ażeby nie dać powodu do tryumfowania naturalnym nieprzyjaciołom Towarzystwa — uwaga którą czas upłyniony od wyborów całkowicie zneutralizował.

Przez wzgląd jednak na to ażeby w nowych wyborach Towarzystwo mogło okazać zupełną samodzielność, podajemy pod decyzyę Towarzystwa następujący projekt do ustaw :

Art. 1. Członkowie Towarzystwa składający Centralizacyę nie będą mieli prawa wotować w wyborach Centralizacyi.

Art. 2. Wszelkie zabiegi drogami jawnemi lub skrytemi ze strony Członków Centralizacyi, dążące do ściągnienia wotów na ich własne lub inne ,osoby, będą uważane za postępek przeciwny dobru Towarzystwa i jako taki karcony według przepisów istniejących.

Ośmiu członków Sekcyi Lyon wnoszą aby : « w każdéj Centralizacyi mającéj się wybierać było najmniéj dwóch członkow którzy w téj instytucyi nigdy nie zasiadali, opierając się głównie na tém, » iż Centralizacya jest i będzie szkołą polityczną wyższą, że ludzie przechodząc przez tę instytucyę stawiają się na obszerniejszem polu spraw krajowych, a takich ludzi pierwszego rzędu nie ma dosyć w chwili czynu, w chwili wypadków krytycznych. Oprócz tego ciż sami członkowie wyszli z Centralizacyi i mięszający się z członkami Tow., więcéj

jeszcze zharmonizują Tow. z jego władzą wykonawczą i solidarność będzie więcéj gruntowną. »

Kilku członków Sekcyi Nantes. « Niektóre głosy naszéj Sekcyi wnosiły, aby nadal skład Centralizacyi stanowiło nie pięciu ale trzech członków, dając za przyczynę téj zmiany potrzebę określenia do jak można najmniejszéj liczby osob, powołanych do czynności zewnętrnych, zawsze najściśléjszéj wymagających tajemnicy; że w razie niejednomyślności kombinacya dwóch przeciw jednemu, matematycznie uważając, ma więcéj wagi, niż trzech przeciw dwóm, w składzie z pięciu; że im znakomitsza jest liczba obradujących, tém więcéj potrzeba głosów przechylających się za jednem zdaniem aby decyzya miała wartość moralną decyzyi większości. Czemże naprzykład jest ta większość jeżeliby na 1,000 głosów, 501 było za jedną, a 499 za drugą stroną? — Przeciwnicy składu Centralizacyi sprawadzonego do trzech członków, uważali także matematycznie że w liczbie pięciu kombinacya jest rozmaitsza; że przeciwnicy w jednémi zdaniu. stają się łatwiéj stronnikami w drugiem, że tém samem opinia się wyrabia i równoważy; że gdy w składzie ze trzech jest tylko jeden stosunek, mniejszość do większości jak jeden do dwóch, w składzie pięciu są dwa stosunki, mniejszości do większości jak 2 do 3, i jak 1 do 4; że zatem jeżeli już jednomyślność jest trudna, może przynajmniéj być otrzymana większość 4 przeciw jednemu, która prawie jest jednomyślnością, czego osięgnąć w składzie z trzech nie podobna; że z resztą w pięciu rzecz każda daje się wszechstronniéj obejrzeć; że pomiędzy pięciu więcéj znaleść się może specyalnych ludzi, a co do ostróżności politycznéj, ta w żadnym razie nie może być obrachowaną ściśle, ani przez pięć ani przez trzy. Sekcya po wysłuchaniu jednéj i drugiéj strony, jest za utrzymaniem składu z pięciu. »

Sekcya Nantes. « Chcemy zwrócić uwagę Towarzystwa na łatwość, którą znajduje w jego organizacyi wewnętrznéj, każda pojedyńcza chęć zaburzenia całego związku, przez nierozważne lub rozmyślne a zawsze szkodliwe sprawie demokratycznéj skargi i wnioski, zanoszone do Towarzystwa przeciw jego naczelnéj instytucyi. Centralizacya tym sposobem napastowana i niepokojona traci zaufanie Towarzystwa i kraju i może być nareszcie doprowadzoną do zupełnéj niemożności służenia sprawie narodowéj w imieniu i pod powagą zbiorową Towarzystwa. Sądzimy że prawo, jak zostawić powinno wolność nieograniczoną na dobro, tak też musi zamknąć pole do złego, w każdem dobrze urządzonem stowarzyszeniu. Taka tylko organizacya potrafi zużytecznić działalność wszystkich na korzyść ogólną dodając powagi i mocy potrzebnéj całemu stowarzyszeniu i jego władzom. Dotychczasowa zaś naszego Towarzystwa dozwala nie tylko Sekcyom ale i pojedyńczym członkom wnosić do decyzyi ogółu Towarzystwa przewidziane § 78 zaskarżenia i wnioski na które musi Sekcya Przedstawiajca wymagać natychmiast sądu całego Towarzystwa, bez względu czy one nań zasługują lub nie z przytoczonych na ich poparcie dowodów. I Towarzystwo schodzi ze swego poważnego stanowiska, jakie zajmuje w pośród Emigracyi, do rozstrzygnienia wniesionych nawet lekkomyślnie, lub w złéj wierze pomysłów niegodnych jego powagi i szkodliwych sprawie demokratycznéj.

Wrzeczy samej, zaskarżenia i wnioski zastrzeżone § 78 rzadko kiedy mogą być sprawiedliwe i trafne, tem bardziéj że czynności zewnętrzne Centralizacyi są zakryte przed publicznością z upoważnienia § 5 organizacyi i z natury saméj

rzeczy. Najczęściéj któż je podnosi? — Poradźmy się dziejów Towarzystwa a znajdziemy że lekkomyślność lub intryga; lekkomyślność więc lub intryga niemi zatrudnia i zaburza Towarzystwo, dawnym obyczajem szlacheckiego *niepozwalam* i z wielką szkodą sprawy publicznéj, usiłując zerwać istniejące zaufanie pomiędzy niem a jego władzą, i tę ostotnią obedzeć na zewnątrz z koniecznéj powagi i wziętości do działania. Jeszcze częściéj a nawet bez żadnéj przerwy, może je knować, coraz nowe wymyślać i wprowadzać do Towarzystwa, intryga zewnętrzna naszych nieprzyjaciół, aż nim nie powaśni i nie rozbije demokratycznego zastępu. Jest to niebezpieczeństwo, którego obecnie lękać się musi rostropność, gdy Towarzystwo raptownie i bez zachowania zwyczajnych form wzrosło w liczbę nie samemi jednostkami przyswojonemi do myśli domokratycznéj.

Potrzeba więc koniecznie i natychmiast zabezpieczyć ogół Towarzystwa od skarg i wniosków szkodliwych lekkomyślności lub jakiejkolwiek intrygi.

Ale temu bezpieczeństwu nie godzi się poświęcać straży i czuwania pojedyńczych członków i Sekcyi nad postępowaniem ich władzy, bo ta jeżeli nie ma powodu szkodzić, mogą także jéj członkowie robić zabiegi o długie zachowanie się przy niéj, bez względu czy tego interes ogólny wymaga i czy nie ma po za nimi większych zdatności i poświęceń, którym zawsze nalczy ustępować pierszeństwo..

Z tych przeważnych względów proponujący jednomyślnością następującą modyfikacyę § 75 ustawy organicznéj:

Po nadejściu odpowiedzi lub upłynionym terminie, Sekcya Przedstawiająca decyduje czy zaskarżenie lub wniosek, jeżeli nie pochodzi od Sekcyi, zasługuje na decyzyą ogółu Towarzystwa lub też nie. W pierszym przypadku zebrawszy punkta zaskarżenia i odpowiedzi (jeżeli ta miała miejsce) w jedno treściwe pismo, takowe wraz z opinią swoją do stanowczéj decyzyi Ogółowi Towarzystwa przedstawi. W drugim zaś zakommunikuje oskarzającemu swoją decyzyę odmówną i wymotywowaną a o tém Towarzystwo natychmiast zawiadomi osobnym okólnikiem.

Sekcya nasza sądzi także że § 5 postanowienia względem Centralizacyi, warujący przystępność posiedzeń tejże dla wszystkich członków Towarzystwa, jest równie szkodliwy, bo przedwczesna a częstokroć natrętna ciekawość publiczności nie przynosi żadnego pożytku czynnościom wewnętrznym Centralizacyi, a zewnętrzne, które zostają w ścisłym związku i prowadzone są razem z pierwszemi, kompromitować może domysłami i gadatliwością nie zawsze oględną.

Proponujemy przeto usunięcie zupełne z ustaw wspomnionego § 5.

Sekcya Londyn. «Do § 77 gdzie powiedziano iż Sekcya przedstawiająca zostaje w obowiązku doprowadzić do skutku nowe wybory, i aż do czasu zebrania się nowego kompletu, Centralizacyę Tow. zastępuje -- przedstawiamy dodatek: co się tyczy działań wewnętrznych Tow., nigdy zaś zewnętrznych. Motywa nasze co do tego dodatku są: że Centralizacya będąc władzą wyborową w Tow., ma wyłącznie powierzone czynności zewnętrzne; Sekcya zaś przedstawiająca, aczkolwiek instytucya sądownicza, jako Sekcya, nie jest niczem innémjak tylko cząstką integralną ogółu, któréj czynności podobnego rodzaju, równie jak ogółowi nie służą, są niewłaściwe.»

Z przytoczonych powyżéj wniosków, jesteśmy za wnioskami Sek-

cyj Nantes i Londynu, a w szczególności: aby zaskarżenia pojedynczych członków na Centralizacyę zaniesione, jeżeli przez Sekcyę poparte nie będą, roztrzygane były ostatecznie przez Sekcyę Przedstawiającą, ile razy ta również je za niewłaściwe uzna; aby w razie uznania winy, Sekcya Przedstawiająca zastępowała Centralizacyę, nie we wszystkich ale wewnętrznych tylko czynnościach Towarzystwa; aby dotychczasowy skład Centralizacyi z pięciu osób był zatrzymany; aby nakoniec posiedzenia Centralizacyi nie były przystępne dla innych Tow. członków. Chcielibyśmy tylko: co do zaskarżeń przez pojedynczych członków na Centralizacyę zaniesionych, aby te nie były Tow. ogłaszane, przez to albowiem lekkomyślność albo zła wola, zamierzony cel choć w części by osiągnęła; co zaś do powierzenia Sekcyi Przedstawiającéj wewnętrznych czynności, aby czynności te powierzone były Komissyi przez Sekcyę Przedstawiającą wybranéj, nie zaś całéj Sekcyi.

Co do innych wniosków Centralizacyi dotyczących, nie możemy zgodzić się na nie, lubo ostatnie wypadki tłumaczą dostatecznie ich pojawienie się.

Atrybucye Centralizacyi nadane nie są, jak S. Chalons uważa, wyjątkiem w Ustawie Towarz., ale cała Ustawa takiż sam, to jest wyjątkowy ma charakter. Tow. nasze nie może być uważane za społeczeństwo demokratycznie uorganizowane. Jest to związek, swój wyłączny cel, swoje środki działania mający, do których organizacya stosować się musi, we wszystkich częściach swoich. Dla tego to odnosząc podawane wnioski do normalnego stanu społeczeństw demokratycznie urządzonych, kontrolowanie władzy, zwłaszcza tak obszerne jak Centralizacya atrybucye mającéj, jak równie odjęcie jéj środków ubocznego nawet wpływania na wolę ogólną w kwestyi postawienia władzy, miałyby swoją loiczną podstawę; ale w Tow. gdzie władza konspiracyjną będąc, do żadnéj władzy narodowéj nie jest podobną; gdzie czynności jéj powierzone dokonywają się na gruncie, nikomu prócz niéj nieznanym, kontrola staje się niepodobna, a opinia Centr. jak we wszystkich działaniach Tow., tak i w kwestyi wyboru władzy, jest koniecznością nieuchronną.

Jakoż działania tego rodzaju, dopóki tylko trwają, z natury swojéj żadnéj kontroli ulegać nie mogą. W naszém położeniu jest jeszcze i ta trudność, iż kontrola musiałaby obejmować i czynności po za obrębem usiłowań Tow. dokonywane; inaczéj, jako niekompletna niby w wypadku przynieść mogła. Otoż Tow., jak wiadomo, jest tylko jednym z działaczy w wielkiéj pracy wyzwolenia narodu, ale nie działaczem jedynym. Po za niém, w samém źródle sił narodowych, dokonywają się czynności, do których my przychodzimy tylko z pomocami, jakie nam położenie nasze dać pozwala. Towarz. więc

mogłoby kontrolować swoje tylko, to jest władzy swojéj czynności; kontrola tego, co się po za niém dzieje, do niego należeć nie może. Żądanie jéj, mogłoby pociągnąć za sobą zerwanie istniejących i niemożność zawiązania nowych stosunków. Ale gdyby nawet i ta trudność usunąć się dała, gdyby cały stan rzeczy, ze wszystkiemi szczegółami mógł być kontrolującym przedstawiony, jeszczeby kontrolerowie nie byli w możności ocenienia go; do tego albowiem trzeba być w obiegu czynności, oswoić się z ich naturą, wejść w nie, zbliska dotknąć się wszystkiego, we wszystko się wdrożyć; inaczéj nie podobna utworzyć sobie sumiennego przekonania i jasnego wyobrażenia o właściwości lub niewłaściwości środków, które były, albo które powinny były być użyte.

Dla tego to Tow. rozszerzając pierwiastkowe Centralizacyi atrybucye, myśl kontrolowania jéj czynności przez oddzielne komissye odrzuciło (Okólniki Tow. z 1 listopada 1836 i 17 stycznia 1837 r.); musiało poprzestać na ogólném dozorowaniu władzy; z wiadomych czynności, sądzić o niewiadomych; a na przypadek doznanego zawodu, naprawiać takowy przez cząstkową lub całkowitą składu zmianę. Jakoż w wyborach peryodycznych leżą rzeczywiście jedyne kontrolowania środki; nowo wchodzący są naturalnemi sędziami dokonanych czynów. Ile razy Tow. uczuje potrzebę kontroli, może wprowadzić nowych członków, a ci stają się dla niego rękojmią skuteczności dalszych usiłowań; ile razy téj potrzeby nie czuje, zostawia skład nienaruszony.

Z natury czynności Centralizacyi powierzonych, wypływa także, iż bez jéj opinii Ogół nic przedsiebrać i wykonywać nie może; jéj zdanie wszędzie jest konieczne, a tém samém i w tak ważnéj czynności, jaką jest postawienie władzy. Gdyby Tow. samo ją stawiało, postawiona władza nie byłaby expresyą wiedzy całéj, zupełnéj, ale cząstkowéj tylko, to jest takiéj, jaką ma Tow., któremu najważniejsze czynności są nie znane. Zarzut jakoby przez to Tow. samodzielność swoją traciło, żadnéj nie ma podstawy. Tow. albowiem dało nie jednokrotnie dowody samodzielności swojéj, a mianowicie przy wyborach 1838, 1841, 1844 roku. Jeżeli w innych latach kandydaci Centr. byli zarazem kandydatami Tow. lub nawzajem, to dowodzi tylko iż myśl ogółu i naczelnéj jego instytucyi, była jedna i taż sama; co większą zapewne daje rękojmię, jak gdyby powołani do kierunku nie mieli za sobą głosu tych właśnie, którzy wyłączną posiadają wiadomość o wszystkich warunkach do prowadzenia ogółu czynności potrzebnych.

Co do wniosku aby dwóch przynajmniéj członków Centr. przy każdych wyborach zastępować dwóma takimi którzy do żadnego jéj składu nie należeli, tego również nie podzielamy. Nigdzie wła-

dza za szkołę polityczną uważaną być nie może, chociaż nie ulega wątpliwości, iż w niéj najwięcéj kształcą się ludzie. Władzy przeznaczeniem jest działać, a nie kształcić się do działania; i jeżeliby można było jakie stąd wyciągnąć prawidło, to chyba wprost przeciwne proponowanemu przez członka S. Lyon, to jest: aby powoływać ludzi najwięcéj wykształconych, a zatém tych, którzy już przez szkołę władzy przeszli. Wolny, niczém nieograniczony, niczém nieskrępowany wybór, zostawiony sumieniu Tow., jego oględności i pojęciu sprawy, jest i pod tym względem najlepszą rękojmią, że postawiona władza, czy to z dawnych, czy z nowych członków złożona, odpowie powołaniu swemu. Ta uwaga, posłuży również za odpowiedź członkom z Amiens.

Uzupełniając wnioski w skutek Okólnika 3go poczynione, umieszczamy tu jeszcze następujące:

Sekcya Londyn. » Tytuł II, Rozdział drugi, paragraf 14; zamiast komplet do wszystkich czynności stanowi 3/4 i t. d. — komplet do wszystkich czynności stanowi większość absolutna członków w miejscu posiedzeń znajdujących się. Motywa: niemożność zbierania się regularnego członków w wielu sekcyach, lub co gorsza, nieczynność kilku, jeżeliby się w Sekcyi znalazło, (co prawo przewidzieć powinno), tamować może czynności do wykonania niezbędne, gdyby komplet 3/4 był nadal prawem obowiązującém; z tego powodu mniemamy iż zmiana którą tu podajemy odpowiada interesowi Towarzystwa. »

Sekcya Nantes. « Jesteśmy zdania że lepiéj Sekcyom samym zostawić moc przyjęcia lub nieprzyjęcia przedstawionych członków, niż obok łatwości przyjmowania za prostém jedynie podpisaniem deklaracyi, znaleść się kiedykolwiek w potrzebie stawiania sporów, i sądów, przyjmowania i prawie jednocześnie wykreślania w razie dowiedzionych zarzutów. Jeżeli Sekcye są i być powinny troskliwe o przykładne życie swoich członków, czują one także potrzebę wzrostu liczebnego Towarzystwa, a nigdy postanowienia zbiorowe nie dają się powodować niechęcią lub nienawiścią, ile razy idzie o ludzi, którzy się do nas po przyjacielsku zbliżają i zasady nasze za swoje głoszą. Sekcye przeto trzymając się środka w téj mierze *inter utrumque tenes*, unikną wszelkiego nadużycia. Jesteśmy zatém co do przyjmowania członków, aby wrócono do dawnego rozporządzenia, zachowując jednakże te same warunki powtórnie co i nowo wchodzącym, to samo prawo odwołania się do Sekcyi Przedstawiającéj w razie nieprzyjęcia przez Sekcyę miejscową i zachowując treść deklaracyi po wypadkach zaszłych w miesiącu lutym przyjętéj. »

Członek z Valence, wnosi aby zniesioną była kara publicznego napomnienia (§ 83), uważając ją za niestosowną, a nawet do zamierzonego celu nieprowadzącą; na kim albowiem żadnego niesprawiły skutku przyjacielskie w Sekcyi perswazye i napomnienia, tego pewnie publiczne, kompromitujące go, nie naprawią.

Sek. Chalons wnosi aby Manifest z 22 Lutego 1846 r. na początku każdego posiedzenia Sekcyi był czytanym przez sekretarza.

Jeden członek S. Montpellier. « Zważywszy na to, że przyszłe powstanie w Polsce, może nie tak prędko nastanie; że przed samém powstaniem zwykle jest zbieg takich okoliczności, które samém tylko poświęceniem załatwić się nie dadzą, ale koniecznie potrzeba na to pewnych funduszów, a Tow. nasze będąc ubogie, przyjść tak prędko w pomoc swéj naczelnéj instytucyi nie będzie mogło; aby zatém sprawa publiczna na tém nie cierpiała, Tow. powinno naprzyszłość utworzyć rodzaj *banku*, polecając Centralizacyi aby stale co miesiąc wnosiła do jakiego pewnego bankiera, piątą część przychodu miesięcznego. Summa tym sposobem uzbierana, zostanie wyłącznie i jedynie przeznaczoną na czas samego wybuchu rewolucyi, i na załatwienie tych okoliczności, jakich ta epoka wymagać będzie. »

Z liczby powyżéj umieszczonych wniosków, jesteśmy za trzema pierwszemi.

Komplet 3/4, przy zatrudnieniach jakim członkowie dla utrzymania życia coraz więcéj oddawać się muszą, utrudnia odbywanie posiedzeń. Znacznie w tych czasach pomnożona liczba członków, przemawia również za tą modyfikacyą, przez S. Londyn proponowaną.

Jesteśmy także za zmodyfikowaniem prawa z 4 maja 1846 r. Prawo to chwilowemi okolicznościami wywołane, nie mogłoby na zawsze utrzymać się w całém brzmieniu swojém. Tow. polityczne, przy sobie wszechwładztwo zatrzymujące, musi w wyborze członków swoich dostateczną mieć rękojmię, iż decyzye przez nich wydawane, zgodne będą z główną jego myślą. Drażliwość form bez żadnych nieprzyzwoitości usuniętą być może; istota rzeczy zostać powinna. Porównanie dawnych przepisów z projektowanemi przez nas, różnicę ich dostatecznie okaże.

Zniesienie napomnień publicznych, od dawna przez wszystkich pożądane, żadnéj zapewne nie znajdzie opozycyi.

Dwa pozostałe wnioski, co do odczytywania na każdém posiedzeniu Manifestu krakowskiego, i utworzenia rodzaju banku, nie zdają się nam być trafne.

Częste odczytywanie aktu wszystkim znanego, byłoby próżną formą, żadnego wrażenia na słuchających uczynić nie zdolną. Co do funduszów Tow., są one tak szczupłe, iż na bieżące nie wystarczają potrzeby; część ich przeto do stanowczéj chwili odkładając, utrudnilibyśmy zaspokojenie bieżących czynności; a bieżące mają właśnie nie co innego na celu, jak wywołanie téj stanowczéj chwili. Byłoby przeto nielogiczném, chcieć ją wywołać, i zarazem ujmować sobie środków jéj wywołania.

Oto jest wszystko cośmy w przedmiocie ulepszenia dotychczasowéj organizacyi odebrali.

Nasze w tym względzie postrzeżenia ograniczają się do bardzo małéj liczby podrzędnych wniosków; przekonani albowiem jeste-

śmy, iż w obecnych okolicznościach nie ma żadnych przeważnych powodów do zupełnego Towarzystwa przeobrażenia. Łatwo wprawdzie byłoby i nam, nawet bez naruszenia głównych podstaw, zupełnie nowy przedstawić projekt; ale projekt ten byłby zawsze próbą tylko, z sankcyi doświadczenia ogołoconą, kiedy dzisiejsza organizacya, mimo zarzutów jakieby jéj zrobić można, próbę tę wytrzymała, ogólnym Towarz. działaniom, w niczém dotychczas na przeszkodzie nie stanęła. Zatrzymajmy więc ją i nadal, ulepszając to tylko, co bez zupełnego jéj przekształcenia, da się ulepszyć. Dla tego to głównie szło nam o uporządkowanie rozrzuconych przepisów, zebranie ich w jedną systematyczną całość.

Co do rozkładu, przyjęliśmy następujący. Określiwszy kilką wyrazami prawa zasadnicze, i dawszy w Tytule I[ym] ogólne o Tow. wyobrażenie, mówimy najprzód o Ogóle; od Ogółu przechodzimy do Sekcyj, a następnie do członków. Idą potém instytucye Towarzystwa: Centralizacya i władze sądownicze. Ostatni tytuł obejmuje rzecz o funduszach. Taki rozkład uważaliśmy za racyonalniejszy od dawniéj przyjętego.

Główniejsze zmiany w skutek przedstawień Sekcyj i członków, powyżéj już przytoczyliśmy. Drobniejszych usprawiedliwienie zdaje się nam zbyteczne; zwrócimy więc teraz uwagę Tow. na kilka tylko nowych wniosków. Aby zaś ułatwić ogólne obejrzenie, przytoczymy kolejno wszystkie porządkiem tytułów.

Prawo zasadnicze. W miejsce artykułu 1[go] Ustawy z 17[go] marca 1832, umieściliśmy paragraf określajacy jak najtreściwiéj cel, zasady i środki stowarzyszenia naszego.

Tytuł I. Przepisy ogólne. Wszystkie artykuły z dawnych Ustaw są zatrzymane. Określenie tylko natury instytucyi naczelnéj, uległo stosownéj modyfikacyi (§ 7 projektu).

Tytuł II. O Ogóle Towarzystwa. Dwa tylko są tu przepisy dawną Ustawą nieobjęte: 1°) aby Sekcye przesyłając do Centralizacyi wnioski i projekta członków, przesyłały jéj zarazem, swoję o tych projektach lub wnioskach opinią (§ 11 lit. *b.* projektu); 2°) aby w kwestyach do decyzyi Tow. przedstawianych, wota członków imiennie Centralizacyi przesyłane były (§ 11 lit. *g.* projektu). Obydwa te przepisy są tylko rozszerzeniem dotychczasowych; Sekcye albowiem mają obowiązek roztrząsać wnioski i projekta od pojedynczych członków do ogółu podać się mające (§ 23, lit. *c.* Org. Wew.); w protokule zaś, wota imiennie zapisywać, ile razy kwestya decyzyi ogółu wymaga (§ 15, lit. *c.* Org. Wew.).

Tytuł III. O Sekcyach. Prócz zmiany kompletu zaprojektowanego przez Sekcyę Londyn (§ 24 projetku), dwa nowe umieściliśmy paragrafy: jeden z nich wyraźniéj tłumaczy myśl § 8[go] dawnéj

Ustawy, zabraniającego zakładania w jedném mieście dwóch lub więcéj oddzielnych Sekcyj (§ 15 projektu); drugi dozwala wybierać prezydującego na posiedzeniach Sekcyj (§ 20 projektu).

Co do 1go, dla zapobieżenia fałszywemu tłumaczeniu tego paragrafu, dodaliśmy ustęp z duchem dotychczasowych Ustaw zgodny.

Co do 2go, Sekcye liczniejsze, czuły od dawna niedogodność powierzania kierunku obrad członkom, z kolei na liście sekcyjnéj zapisanym. Sekcya paryzka od wszystkich innych liczniejsza, mocniéj niedogodność tę czuła; lecz że prawo prezydującego z kolei mieć chciało, do niego zastosować się musiała. Nie widząc w tém nic przeciwnego duchowi obowiązującéj Ustawy, proponujemy, aby prezydujący mógł być wybierany, w Sekcyach liczniejszych, a nawet we wszystkich innych, ile razy rzecz do dyskussyi przedstawiona, większéj będzie wagi (§ 20 projektu).

Tytuł IV. O członkach Towarzystwa. W skutek wniosku Sekcyi Nantes, uchylając niedawno ogłoszone prawo, modyfikujące formę przyjmowania członków, zatrzymaliśmy z dawnego to tylko, co istotę jego stanowi (§ 33 — 36 projektu). Nowa deklaracya pozostała.

W tytule tym zamieściliśmy jeszcze nowy paragraf (43), zabraniający członkom Towarzystwa, należeć do innych związków politycznych. Zastrzeżenie to z natury rzeczy wypływające, może jeszcze w przypadku potrzeby, posłużyć za nowy przed władzami miejscowemi dowód, iż ściśle narodowym jesteśmy związkiem.

Tytuł V. O Centralizacyi. Na przypadek gdyby Centralizacya takiemu prześladowaniu uległa, iżby niepodobna jéj było w inném miejscu kompletu zebrać, Postanowienie z 5 lipca 1835 (§ 10) upoważnia ją do wyznaczenia Sekcyi, któraby obowiązki jéj pełniła. Sądzimy iż w takim przypadku właściwiéj byłoby, aby Centralizacya, zamiast wyznaczania Sekcyi, mianowała kilku członków, którzyby ją w czynnościach wewnętrznych zastępowali, nim Ogół nowego nie wybierze składu (§ 66 projektu).

Podług dotychczasowych ustaw, Tow. oznaczało miejsce pobytu dla Centralizacyi, które wszakże Centralizacya każdego czasu zmienić mogła (Post. z 5 lipca 1835, § 16). Paragraf ten wypuściliśmy z naszego projektu przy zostawieniu albowiem takiéj wolności Centralizacyi, wotowanie Towarzystwa mniéj jest potrzebne.

Na wniosek Sekcyi Nantes, wypuściliśmy także § 5 Postanowienia z 29 marca 1837, dozwalający członkom Tow. uczęszczać na posiedzenia Centralizacyi.

Nakoniec cały rozdział o Piśmie Tow. (Rozdział 2gi, Tutuł 3ci Org. Wew.), również wypuszczony został; pismo albowiem tego

rodzaju, w obecnych okolicznościach, kiedy propaganda głównie odnosić się musi do bieżących kwestyj, spiesznego i częstego rozjaśnienia wymagających, zastąpione być może przez *Demokratę*, i oddzielne już to akta, już to broszury, w miarę potrzeby ogłaszane. Zbiór obszerniejszych rozpraw, w znacznych przedziałach czasu wychodzący, mniéj dziś jest konieczny.

Tytuł VI. o Sądownictwie. W tytule tym najwięcéj zmian zaprowadzić musieliśmy, więcéj wszakże pod względem uporządkowania i połączenia z sobą porozrzucanych przepisów, jak co do saméj rzeczy. Pod tym ostatnim względem projektowane są następujące modyfikacye;

1°) Z paragrafu 83 Organi. Wew. wypuściliśmy karę napomnień publicznych, idąc za wnioskiem członka z Valence sur Baise (§ 70 projektu).

2°) Podług postanowienia o sądownictwie (§ 18), wolno było skrzywdzonemu poszukiwać obrazy osobistéj w Sekcyi miejscowéj, a wyrok przez nią wydany, miał też samą moc, jak wyrok sądu bratniego. Sądziliśmy iż lepiéj byłoby uważać w takim przypadku sąd sekcyi, za sąd polubowny, bez apellacyi ostatecznie wyrokujący. Tym albowiem sposobem, sprawy, które z natury swojéj jak najmniéj rozgłosu mieć powinny, nie wyjdą po za obręb Sekcyi, byleby interesowane strony, same się sądowi takiemu poddały (§ 72 projektu).

3°) Podług dotychczasowéj ustawy o sądownictwie (§ 15) decyzye wykreślenia, ogłaszane były w okólnikach z wymienieniem głównego powodu; przez co członkowie wracający potém do Towarzystwa, wracali do niego obciążeni publiczném świadectwem dawnych mimowolnych lub nierozwagą tylko nacechowanych błędów. Oprócz tego przepis ten stawiał nie raz Centralizacyą w przykrem położeniu, zmuszając ją do określenia w kilku wyrazach przewinień, o których dłuższy dopiero wywód, mogłby prawdziwe dać wyobrażenie. Najczęściéj wyrażenie było albo za mocne, albo za słabe. Ta trudność okazała się w ostatnich mianowicie czasach, kiedy determinować przyszło zawikłańsze czyny, przez akt dopiero oskarżenia, obronę i wyrok rozjaśnić się mogące. Sądziliśmy przeto iż lepiéj jest powodów wykreślenia wcale nie przytaczać, tém bardziéj iż w ogłoszeniu, nie o to głównie idzie aby wiadome było, kto za co wykreślony został, jak raczéj, że przestał podzielać prace nasze. W tym duchu zmodyfikowaliśmy § 15 dawnéj ustawy (§ 95 projektu). Uprzedzając w tym względzie decyzyą Tow., umieściliśmy nawet w ostatnich dwóch okólnikach nazwiska wykreślonych, bez wymienienia powodów, w przekonaniu iż kroku tego za złe nam Tow. nie wezmie.

4° Chcąc ile możności złagodzić drażliwość form wejścia do

Tow., wnosimy, aby nazwiska powtórnie przyjmowanych, nie były jak dotąd do wiadomości publicznéj w okólnikach podawane. (§ 102, 103 projektu). Sekcya przedstawiająca, mając sobie zakomunikowane wszystkie akta tyczące się poprzedniego wykreślenia, zdaje się nam dostateczną dla Tow. rękojmią, iż interes jego w niczém na téj modyfikacyi nie ucierpi.

5° O dwóch ostatnich zmianach, wnioskami Sekcyj Londyn i Nantes wywołanych, z których pierwszy chce aby Sekcya przedstawiająca, na przypadek uznania winy Centralizacyi, zastępowała ją w czynnościach tylko wewnętrznych (§ 110 projektu); drugi zostawia rozstrzygnienie zaskarżeń przez pojedynczych członków na Centralizacyą zaniesionych, saméj Sekcyi przedstawiającéj (§ 111 projektu wyżéj już mówiliśmy.

Tytuł VII. O funduszach Towarzystwa. Postanowienie w przedmiocie funduszów z 5 lipca 1835 r. (§ 3), zabraniało Centralizacyi czynić nadzwyczajnych wypadków, bez woli ogółu Tow. Data tego postanowienia, tłumaczy dostatecznie myśl jego. Późniéj kiedy Centralizacya, miała sobie powierzone czynności zewnętrzne, zastrzeżenie to samo przez się obowiązywać przestało. Dla tego też wypuściliśmy go z projektu naszego.

Wypuszczoną również została z postanowienia o administracyi funduszów (§ 6) kategorya wsparcia ciągłego (§ 130 projektu); które w położeniu naszem miejsca mieć nie może. Wsparcia czasowe, od czasu do czasu, w miarę niedostatku potrzebującego i zamożności kassy, przedłużane, z łatwością ciągłe zastąpić potrafią.

Wszystkie inne paragrafy tego tytułu pozostały.

Na uwagi nad niniejszym projektem, oczekiwać będziemy do ostatnich dni miesiąca marca.

Versailles, dnia 9 lutego 1847 roku.

Sekretarz :
Wiktor Heltman.

Prezydujący z kolei :
Józef Wysocki.

Tow., wnosimy, aby nazwiska powtórnie przyjmowanych, nie były, jak dotąd do wiadomości publicznej w Dziennikach podawane. (§ 107, 108 projektu). Sekcya przedstawiająca, nazywa także zakonnikowanie wszystkie akta tyczące się uprzedniego wykreślenia, zdaje się nam dostatecznie dla Tow. zabezpiecza, iż interes jego w niczem na tej niedyskrecyi nie ucierpi.

5° O dwóch ostatnich zmianach, wnioskami Sekcyi Lwowskiej i Namuer wyrażonych, z których pierwszy chce aby Sekcya przedstawiająca, na przypadek uznania winy Centralizacyi, zastępowała ją w czynnościach tylko wewnętrznych (§ 110 projektu); drugi zostawia rozstrzygnienie zaskarżeń przez pojedynczych członków na Centralizacyą zaniesionych samej Sekcyi przedstawiającej (§ 111 projektu) wyżej już mówiliśmy.

Tytuł VII. O Funduszach Towarzystwa. Postanowienie w przedmiocie funduszów z 5 lipca 1836 r. (§ 8), zabroniło Centralizacyi czynić nadzwyczajnych wypadków, bez woli ogółu Tow. Duch tego postanowienia, tłumaczy dostatecznie myśl jego. Później kiedy Centralizacya, miała sobie powierzone czynności zewnętrzne, zastrzeżenie to samo przez się obowiązywać przestało. Dla tego też wypuściliśmy go z projektu naszego.

Wypuszczony również został z postanowienia o administracyi funduszów (§ 6) kategorya wsparcia członków (§ 136 projektu) które w położeniu naszem miejsca mieć nie może. Wsparcia członków, od czasu do czasu, w miarę niedostatku potrzebującego i zasobności kasy, przedłużane, z łatwością ciągle zastąpić potrafią.

Wszystkie inne paragrafy tego tytułu pozostały.

Na uwagi nad niniejszym projektem, oczekiwać będziemy do ostatnich dni bieżącego miesiąca.

[illegible], dnia 9 [illegible] roku.

Sekretarz:
Wiktor Heltman.

Prezydujący z kolei:
Józef Wysocki.

USTAWA

Towarzystwa Demokratycznego Polskiego.

(PROJEKT).

PRAWO ZASADNICZE.

§ 1. Celem Towarzystwa Demokratycznego Polskiego jest niepodległość Polski; zasadą i środkiem, demokracya.

Towarzystwo Demokratyczne Polskie publicznemi aktami objawia, jak pojmuje demokracyę.

TYTUŁ I.

PRZEPISY OGÓLNE.

§ 2. Towarzystwo Demokratyczne Polskie składa się z członków czynnych, bez ograniczenia ich liczby; tudzież z członków korrespondentów, w miarę potrzeby i okoliczności przybranych (Organizacya Wewnętrzna § 1).

§ 3. Członkiem czynnym może być tylko Polak; korrespondentem, Polak lub cudzoziemiec (Ustawy z 17 Marca 1832 § 4).

§ 4 Członkowie czynni, Ogół Towarzystwa stanowią (Org. Wewn. § 2).

§ 5. Ogół Towarzystwa na Sekcye jest podzielony (Organ. Wewn. § 3).

§ 6. W Ogóle Towarzystwa spoczywa całe jego wszechwładztwo; szczególne instytucye taką tylko część władzy posiadają, jaką im niniejsza Ustawa udziela (Organiz. Wewnętrz. § 4).

§ 7, Naczelną Instytucyą, której Towarzystwo kierunek ogólny działań swoich powierza, jest Centralizacya (Organiz. Wew. § 5).

§ 8. Władza Sądownicza powierzoną jest szczególnym instytucyom; Ogół Towarzystwa rozstrzyga tylko zaskarżenia na Centralizacyę zaniesione.

TYTUŁ II.

O OGÓLE TOWARZYSTWA.

§ 9. Ogół Towarzystwa sprawuje sam przez się władzę prawodawczą w całej rozciągłości; żadne zatém prawo mocy obowiązującej mieć nie może, które przyzwolenia i sankcyi Ogółu w formie przepisanej nie uzyskało (Org. Wewn. § 63).

§ 10. Wszelkie również akta w imieniu Towarzystwa na zewnątrz wychodzące, jako to: manifesta, deklaracye, protestacye, odezwy, i t. p., jego decyzyi lub upoważnienia wymagają, wyjąwszy przypadki § 58ym niniejszéj Ustawy przewidziane (Org. Wewn. § 64).

§ 11. Wnioski i projekta wewnętrznéj organizacyi i wszelkich działań To-

warzystwa dotyczące, następującym sposobem przedstawiane i rozstrzygane będą:

a) Wszelkie wnioski i projekta najprzód w Sekcyi, do któréj projektujący należy, rozbierane, a następnie do Centralizacyi odsyłane być winny (Organ. Wewn. § 66).

b) Przesyłając je do Centralizacyi, Sekcya obowiązaną jest dać o nich opinię swoją.

c) Tak Sekcya jak i Centralizacya, za porozumieniem się z podającym, może zaprowadzić w projekcie zmiany i poprawy, jakie za potrzebne osądzi; nigdy jednak projektu usunąć nie ma prawa, ani podania go Ogółowi zaniedbać, jeżeli projektujący, mimo przeciwnego zdania Sekcyi lub Centralizacyi, przy podaniu obstaje (Org. Wewn. § 67).

d) Każdy projekt dwukrotnie Towarzystwu przedstawiony być winien: pierwszy raz do uwag, drugi do wotowania; wyjąwszy wnioski, których wykonanie stałoby się niepodobne dla zwłoki z podwójnego przedstawienia wynikającéj (Org. Wewn. § 68 i 69).

e) Centralizacya przedstawiając Towarzystwu projekta i wnioski, przedstawi zarazem swoją o nich opinię, i wyznaczy termin do nadsyłania uwag (Organiz. Wewn. § 46).

f) Po upływie tego terminu, Centralizacya zebrawszy wszystkie uwagi w jedną treściwą całość, i dawszy o nich opinię swoją, wezwie Towarzystwo do ostatecznego wotowania.

g) Wota imiennie Centralizacyi przesyłane być winny.

h) Jak tylko 3/4 części członków na liście Towarzystwa zapisanych (wyłączając z niéj niewiadomych z pobytu), wota swoje nadesłało, Centralizacya do ich obliczenia przystąpi, i rezultat większości względnéj do 3/4 części, jako decyzyę Towarzystwu ogłosi.

Na zebranie 3/4 części wtenczas tylko czekać nie trzeba będzie jeżeli w nadesłanych już większość Towarzystwa *za* lub *przeciw* projektowi oświadczyła się (Org. Wew. § 70).

§ 12. Wnioski i zaskarżenia przeciw Centralizacyi, przedstawiane i rozstrzygane będą sposobem § 105 — 112 przepisanym.

TYTUŁ III.

O SEKCYACH.

ROZDZIAŁ 1szy.

Oznaczenie Sekcyi.

§ 13. Członkowie przebywający w jedném mieście lub wsi, w liczbie pięciu lub więcéj, stanowią Sekcyę (Org. Wew. § 6).

§ 14, Członkowie pojedynczo mieszkający, lub w takiéj liczbie, iż Sekcyi utworzyć nie mogą, obowiązani są należyć do jednéj z najbliższych Sekcyj Org. Wew. § 7).

§ 15. Pod żadnym pozorem, członkowie w jedném mieście lub wsi zamieszkali, chociażby ich liczba była największa, dwóch lub więcéj oddzielnych Sekcyj tworzyć nie mogą.

Nie wolno im także oddzielać się od istniejącéj Sekcyi, i zakładać nowéj na przedmieściach, chociażby te, pod względem administracyjnym, oddzielne miasta lub wsie stanowiły.

Samo nawet podzielanie się na oddziały, jedności Sekcyi nienadwerężające, wtenczas tylko jest dozwolone, jeżeli władze miejscowe lub inne pokonać się niedające przeszkody, liczniejszych zgromadzeń nie dopuszczają. W każdym z tych dwóch przypadków, Centralizacya o ważności powodów do rozdziału stanowić będzie (Org. Wew. § 8).

§ 16. Sekcye noszą nazwiska od miast lub wsi, w których posiedzenia swoje odbywają (Org. Wew. § 9).

§ 17. Sekcya uważa się za zawiązaną, skoro członkowie na posiedzenie zebrani, Sekretarza obiorą i protokuł posiedzenia spiszą (Org. Wew. § 10).

ROZDZIAŁ 2gi.

Urządzenie wewnętrzne Sekcyi.

§ 18. Każda Sekcya wybierze sobie przez głośne wotowanie Sekretarza i Kassyera, którzy obowiązki im powierzone przez sześć miesięcy sprawować będą; w każdym jednak czasie odwołani być mogą (Org. Wew. § 11).

§ 19. Posiedzenia Sekcyi odbywać się będą zwyczajnie raz w tydzień. — Posiedzenia nadzwyczajne w razie potrzeby, lub na żądanie jednego albo więcéj członków, Sekretarz zwołuje (Org. Wew. § 12).

§ 20. Na posiedzeniach, przewodniczy każdy członek z kolei (wyjąwszy Sekretarza), podług porządku listy Sekcyjnéj (Org. Wew. § 13).

W Sekcyach których liczba członków 20tu przenosi, prezydujący może być wybieralny; wybór wszakże prezydującego na każdém posiedzeniu odnawiać się winien.

Sekcye nawet z mniejszéj liczby członków złożone, ile razy rzecz do dyskussyi przedstawiona większéj jest wagi, również prezydującego wybierać mogą.

§ 21. Posiedzenia Sekcyj nie są publiczne: nienależący do Towarzystwa znajdować się na nich nie mogą pod nieważnością zaszłych na takiém posiedzeniu czynności (Org. Wew. § 14).

§ 22. Protokuł każdego posiedzenia obejmować będzie:

a) Liczbę członków obecnych i wymienienie nieobecnych.

b) Wzmiankę o odczytaniu korrespondecyj nadesłanych i treść ważniejszych, oraz decyzye w téj mierze nastąpione.

c) Treść wniosków i decyzye, z nadmienieniem czy jednomyślnością lub większością i jaką wydane były, tudzież w przedmiotach ważniejszych powody decyzyi. — W przedmiotach do decyzyi Ogółu przedstawionych, imiennie wota członków w protokule zapisane być winny.

d) Zapisywanie w protokule całych dyskussyj nie jest koniecznêm, wyjąwszy gdyby ważność przedmiotu tego wymagała; wszakże zdanie każdego członka przeciwne większości, co do decyzyi jakiego bądź przedmiotu, zapisane być powinno w protokule, jeżeli tego członek będący w mniejszości zażąda; lecz w takim razie, powody odpowiednie większości, także zapisane być mają (Org. Wew. § 15).

§ 23. Protokuł każdego posiedzenia winien być na następném odczytany; przyjęty i podpisany przez prezydującego i Sekretarza (Org. Wew. § 16).

§ 24. Komplet do wszystkich czynności stanowi prosta większość członków w miejscu posiedzeń Sekcyi znajdujących się, nigdy jednak komplet mniéj jak z pięciu członków składać się nie może (Org. Wew. § 17).

Do Kompletu liczeni nie będą członkowie zawiadamiający Sekcyę iż na posiedzenie przybyć nie mogą (Org. Wew. § 81).

§ 25. Decyzye we wszelkich przedmiotach przez Sekcye rozstrzyganych wydawane będą prostą większością głosujących.— W przypadku równości głosów, dopuszczoną będzie powtórna dyskussya i odbytém powtórne wotowanie, a gdyby i tym środkiem równość głosów zniesioną być nie mogła, wtenczas deliberacya i stanowcza decyzya odłożone będą do następnego posiedzenia (Org. Wew. § 18).

§ 26. Każdy członek w tym tylko przypadku wyłączyć się może od wotowania, lub przez decyzyę większości być wyłączony, jeżeli osobistość jego wprost lub pośrednio do przedmiotu decyzyi wchodzi (Org. Wew. § 19).

§ 27. Wyłączenie każde powinno być do protokułu zapisane. Nigdy jednak wyłączeni członkowie, jeżeli ich liczba nie wynosi większości obecnych na posiedzeniu, kompletu zrywać nie mogą, i decyzya wydana większością głosów pozostających członków, jest tak ważną, jak gdyby wszyscy obecni do wotowania należeli (Org. Wew. § 20).

§ 28. Korrespondecye w skutku decyzyi Sekcyi expedyowane, podpisywane być winny przez prezydującego i sekretarza.

Poprzednie ich odczytywanie na posiedzeniu wtenczas tylko miejsce mieć będzie, kiedy Sekcya ze względu ważności jakiego przedmiotu, za potrzebne to uzna (Org. Wew. § 21).

§ 29. W przedmiocie wszelkich innych urządzeń, porządku wewnętrznego dotyczących, Sekcye same, stosownie do okoliczności miejscowych, stanowić mogą, nie naruszając wszakże decyzyami swojemi Ustawy niniejszéj (Org. Wew. § dodatkowy po § 21).

ROZDZIAŁ 3ci.

Obowiązki Sekcyi.

§ 30. Czynności Sekcyi są ściśle wewnętrzne.

Sekcye kommunikują się z Towarzystwem tylko za pośrednictwem Centralizacyi; na zewnątrz zaś, ani w imieniu własném, ani w imieniu Ogółu, żadnych działań przedsiębrać nie mogą (Org. Wew. § 22).

§ 31. Obowiązkiem Sekcyj jest:

a) Dyskutować przedmioty do decyzyi Ogółu przedstawione, a po ukończeniu dyskussyi, wota członków swoich, tak obecnych jak nieobecnych na posiedzeniu zbierać, i Centralizacyi przesyłać (Org Wew. § 23 lit. *a*).

b) Zbierać postrzeżenia i uwagi nad wszystkiém tém, co działań Towarzystwa dotyczyć może, i takowe do właściwego użytku Centralizacyi przedstawiać (Org. Wew. § 23 lit. *b*).

c) Roztrząsać wnioski i projekta od pojedynczych członków do Ogółu podać się mające (Org. Wew. § 23 lit. *c*).

d) Zajmować się coraz większém rozwijaniem głównéj myśli Towarzystwa, już to rozbierając Kwestye polityczno-socyalne pod rozwagę Towarzystwa oddane, już to wszelkie inne pisma, tak emigracyjne jak krajowe i cudzoziemskie, związek ze sprawą narodową mające (Org. Wew. § 23 lit. *f*).

e) Dawać baczność na postępowanie instytucyj przez Towarzystwo postanowionych (Org. Wew. § 23 lit. *e*).

f) Czuwać nad moralném postępowaniem członków swoich (Org. Wew. § 23 lit. *f*).

g) Pilnować regularnego wpływu podatku przez Towarzystwo ustanowionego; tudzież przeglądać i zatwierdzać rachunki Kassyera (Org. Wew. § 23 lit. *g*).

h) Zostawać w ciągłych stosunkach z Centralizacyą; zawiadamiać ją o zaszłych zmianach, i każdemu jéj wezwaniu, w oznaczonym czasie, zadosyć czynić (Org. Wew. § 23 lit. *h*).

§ 32. Oprócz tego, każda Sekcya stanowi o przyjęciu członków, sposobem w następnym Tytule wskazanym.

TYTUŁ IV.

O CZŁONKACH TOWARZYSTWA.

ROZDZIAŁ 1szy.

Przyjmowanie Członków.

§ 33. Chcący należyć do Towarzystwa, winien złożyć Sekcyi, w miejscu któréj przebywa, deklaracyę i biografię swoją (Org. Wew. § 26),

Jeżeliby w miejscu jego pobytu żadnéj nie było Sekcyi, deklaracya i biografia złożona być winna jednéj z najbliższych Sekcyj.

§ 34. Deklaracya następującéj ma być osnowy:

« Podzielając w zupełności zasady Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, które Polska w czasie ostatniego ruchu Manifestem z dnia 22 Lutego 1846 roku objawiła i w życie wprowadzić postanowiła; ze szczerém przekonaniem przystępuję do obowiązków członka tegoż Towarzystwa, i w dowód własnoręcznie niniejszą deklaracyę podpisuję. » (Postanowienie z d. 4 Maja 1846, § 2).

§ 35. Biografia obejmować powinna: miejsce i rok urodzenia, jako też zawód życia w Kraju i w Emigracyi (Org. Wew. § 26).

§ 36. Skoro Sekcya przyjęcie kandydata zadecyduje, wręczy mu decyzyę swoją, i zarazem prześle ją Centralizacyi wraz z deklaracyą i biografią przyjętego (Orgr. Wew. § 28).

§ 37. Przeciwko decyzyi przyjęcia, może być zaniesiona oppozycya w czasie i formą w Tytule VI § 97 — 100 niniejszéj Ustawy przepisaną (Org. Wew. § 29).

§ 38. Przyjmowanie Członków, na mocy i pod powagą niniejszéj Ustawy wykreślonych, odbywać się będzie sposobem w Tytule VI § 101 — 104 przepisanym (Org. Wew. § 86).

ROZDZIAŁ 2gi.

Obowiązki Członków Towarzystwa.

§ 39. Obowiązkiem każdego członka Towarzystwa jest:

a) W miarę zdolności i położenia w jakiem znajduje się, pracować dla dobra ogólnego, w duchu zasad i dążeń Towarzystwa (Org. Wew. § 79).

b) Sposobić się nietylko do teraźniejszych, ale i do przyszłych usług Ojczyzny.

c) Radą i zdaniem swojém wpływać na bieżące Towarzystwa czynności; wszystko więc, co za pożyteczne dla sprawy ogólnéj osądzi, Towarzystwu przedstawiać; ile zaś razy zdanie Ogółu potrzebném się okaże, zdanie swoje dać powinien, stosując się w pierwszym i drugim razie do przepisów niniejszéj Ustawy (Org. Wew. § 87).

d) Być wzorem moralnego postępowania w życiu nawet prywatném (Org. Wew. § 79).

e) Być uległym Ustawie i decyzyom większości prawem postanowionéj (Org. Wew. § 80).

f) Wnosić regularnie podatek niniejszą Ustawą postanowiony (Postanowienie w przedmiocie Składek z d. 5 Lipca 1835 § 9).

g) Uczęszczać na posiedzenia Sekcyi w miejscu któréj stale lub czasowo przebywa, a w razie niemożności zawiadamiać o tém Sekretarza.

§ 40. Członkowie pojedynczo mieszkający, lub w takiéj liczbie iż Sekcyi zawiązać nie mogą, obowiązani są wybrać sobie najbliższą Sekcyę, do której winni należyć, z nią się kommunikować, i w przypadku przeniesienia się na inne miejsce, o takowém ją zawiadamiać (Org. Wew. § 82 i 88).

W przedmiotach porządkowych, jako to w nadsyłaniu podatku, wotów, i t. p. członkowie tacy wprost z Centralizacyą znosić się mogą: we wszystkich zaś innych, mianowicie ile razy wnioski jakie Towarzystwu przedstawiać zechcą, przez Sekcyę swoją kommunikować się winni (Postanow. z d. 6 Maja 1836).

§ 41. Członkowie zamieszkali w jedném mieście lub wsi, skoro się znajdą w liczbie dostatecznéj do utworzenia Sekcyi, zawiązać ją są obowiązani (Org. Wew. § 82).

§ 42. Uchybienia przeciw obowiązkom powyższemi paragrafami objętym; niepoprawność; objawienie zdań politycznych lub postępowanie członka wbrew przeciwne myśli przez Towarzystwo wyobrażanéj, dążenie na szkodę lub zamach na byt Towarzystwa, pociągają za sobą karę w Tytule VI § 68 i 69 przepisaną (Org. Wew. § 83 i 84).

§ 43. Członkowie Towarzystwa nie mogą należyć do żadnych innych związków politycznych.

§ 44. Pojedynki między członkami Towarzystwa są zakazane. Wyzywający i przyjmujący wyzwanie, ulegają karze w Tytule VI § 69 przepisanéj (Postan. o Sądow. z 15 Października 1838, § 16).

§ 45. Członek niechcący należyć więcéj do Towarzystwa, wykreślony będzie według przepisów w Tytule VI § 69 (Org. Wew. § 85).

TYTUŁ V.

O CENTRALIZACYI.

ROZDZIAŁ 1szy.

Skład Centralizacyi. — Wewnętrzne jéj urządzenia.

§ 46. Centralizacya składać się będzie z 5ciu członków z Ogółu i przez Ogół Towarzystwa wybranych, sposobem niniejszą Ustawą przepisanym (Postan. z 5 Lipca 1835, § 1. — Post. z 29 Marca 1837, § 3).

§ 47. Komplet do wszystkich czynności stanowi trzech (Postan. z 29 Marca 1837, § 3).

§ 48. Prezydencya na posiedzeniach Centralizacyi, odbywa się z kolei przez wszystkich członków, wyjąwszy Sekretarza (Postan. z 5 Lipca 1835, § 6).

§ 49. Decyzye we wszystkich przedmiotach zapadają prostą większością głosów (Post. z 5 Lipca 1835, § 8).

§ 50. Dla pomocy w czynnościach wewnętrznych, Centralizacya przybrać może potrzebną ilość członków Towarzystwa.

Członkowie przybrani nie są odpowiedzialni za żadne czynności Centralizacyi, i mają tylko głos doradczy (Post. z 29 Marca 1837, § 4).

§ 51. Inne urządzenia wewnętrzne sama sobie Centralizacya przepisze (Post. z 5 Lipca 1835, § 9).

§ 52. Członkowie Centralizacyi przez ciąg sprawowania obowiązków im powierzonych, do żadnéj Sekcyi nie należą (Post. z 5 Lipca 1835, § 11).

ROZDZIAŁ 2gi.

Atrybucye i obowiązki Centralizacyi.

§ 53. Centralizacya jest jedynym organem, przez który Towarzystwo wolę swoją na zewnątrz objawia (Org. Wew. § 39).

§ 54. Jest ona również organem objawienia woli Towarzystwa na wewnątrz, wyjąwszy przypadki § 105 i 106 przewidziane (Org. Wew. § 39 i 72).

§ 55. Do Centralizacyi należą wyłącznie te wszystkie czynności, które z natury swojéj przez Ogół Towarzystwa przedsiebrane i wykonywane być nie mogą (Postan. z 29 Marca 1837, § 1).

§ 56. We wszystkich czynnościach Centralizacyi powierzonych, niewolno jéj w niczém odstępować od zasad, celów i środków przez Towarzystwo objawionych.

Przeciwne temu zastrzeżeniu czynności, nieważne będą, i wykreślenie z Towarzystwa wszystkich członków Centralizacyi za sobą pociągną. — Wykreśleni, ogłoszeni zostaną na zewnątrz, jako zdradzający położone w nich przez Towarzystwo zaufanie (Post. z 29 Marca 1837, § 2).

§ 57. W czynnościach spólnie z Ogółem Towarzystwa przedsiebranych, atrybucye i obowiązki Centralizacyi są następujące:

a) Przedstawiać Ogółowi Towarzystwa wnioski i projekta od Sekcyj nadesłane, dołączając swoją o nich opinię (Org. Wew. § 46).

b) Ogłaszać i w wykonanie wprowadzać decyzye przez Ogół Towarzystwa wydawane (Org. Wew. § 41).

c) Wydawać rozporządzenia, instrukcye i przepisy na postanowieniach przez Ogół uchwalonych oparte, lub z atrybucyj jéj wypływające, które Sekcye i pojedynczy członkowie wypełniać są obowiązani (Org. Wew. § 42).

d). Przestrzegać jednostajności w wykonywaniu Ustawy i Postanowień Ogółu (Org. Wew. § 41).

e) Ściągać fundusze i zarządzać niemi według przepisów niniejszéj Ustawy (Org. Wew. § 47).

f) Utrzymywać dokładną listę członków Towarzystwa, i ogłaszać ją przed zwyczajnemi wyborami na członków Centralizacyi (Org. Wew. § 49).

g) Co trzy miesiące zdawać Towarzystwu raport z czynności swoich, obejmujący: rachunek z funduszów, zmiany w Towarzystwie zaszłe w tym przeciągu, jako też, jeżeli uzna tego potrzebę, ogólny stan sprawy (Org. Wew. § 50).

§ 58. W nadzwyczajnych, przewidzieć się niedających zdarzeniach, któreby szybkiego działania, przechodzącego nawet zakres attrybucyj Centralizacyi, wymagały, i woli Ogółu wybadać nie pozwoliły, Centralizacya mocną jest wszelkie kroki przedsiębrać, wszelkie decyzye i rozporządzenia, jakie za potrzebne osądzi, wydawać, — i takowe każda Sekcya i każdy członek, ściśle dopełnić będą obowiązani, — pod warunkiem, iż po ustaniu nadzwyczajnych okoliczności, potwierdzenie lub uchylenie czynności Centralizacyi, w moc nadzwyczajnéj władzy przedsiewziętych, decyzya Ogółu zwykłym trybem wyrzecze (Org. Wew. § 43).

§ 59. Skoro Centralizacya znajdzie się w potrzebie użycia nadzwyczajnéj władzy, jaką jéj poprzedni paragraf nadaje, powinna o tém natychmiast Sekcye i członków Towarz. zawiadomić i powody nagłości wyłożyć (Org. Wew. § 44).

§ 60. Gdyby się okazało, iż Centralizacya bez potrzeby i ze szkodą Towarzystwa téj nadzwyczajnéj władzy użyła, członkowie Centralizacyi samém przez się prawem wykreśleniu z Towarzystwa ulegają (Org. Wew. § 45).

§ 61. Za wszystkie czynności Centralizacyi, wszyscy jéj członkowie solidarnie są odpowiedzialni.

ROZDZIAŁ 3ci.

Wybory Członków Centralizacyi.

§ 62. Zwyczajne wybory na członków Centralizacyi, co rok odbywać się będą.

Wychodzący, na nowo obrani być mogą. (Post. z 5 Lipca 1835, § 2).

§ 63. Przynajmniéj na dwa miesiące przed kończącym się perjodem rocznym, Centralizacya obowiązaną jest powołać do nowych wyborów Towarzystwo: członkowie jednak dawni dopóty obowiązków swoich opuścić nie mogą, dopóki nowi na ich miejsce nie przybędą (Post. z 5 Lipca 1835, § 3).

§ 64. Wybory na członków Centralizacyi, w sposób następujący dokonywane będą:

a) W dniu przez Centralizacyę dla całego Towarzystwa do wyborów naznaczonym, członkowie zejdą się na posiedzenie Sekcyi, gdzie nad ważnością aktu zastanowiwszy się, jako też rozebrawszy ogólnie przymioty w członkach Centralizacyi Towarzystwa potrzebne, każdy napisze na osobnéj kartce pięciu kandydatów, z wyrażeniem imion i nazwisk, a nawet innych odznaczeń gdyby tego potrzeba wymagała, i kartkę przez siebie podpisaną, Sekretarzowi złoży (Post. z 5 lipca 1835, § 12).

b) Sekretarz, w miarę składania kartek, wpisywać je będzie do protokułu wraz z nazwiskiem podającego, a po zakończeniu wotowania, protokuł odczyta, i przyjęty wraz z prezydującym podpisze (Post. z 5 lipca 1835 § 12).

c) Wypis z protokułu wotów, poświadczony przez prezydującego i Sekreta-

rza, zaraz na zajutrz po dokonanych wyborach, do Centralizacyi odesłanym będzie (Post. z 5 lipca 1835, § 13).

d) Członkowie pojedynczo mieszkający, wota swoje wprost do Centralizacyi odsyłać mogą (Post. z 5 lipca 1835, § 14).

e) W dni ośm po naznaczonym terminie do wotowania, Centralizacya do obliczenia wotów przystąpi, i obranych większością Towarzystwa do zajęcia miejsca w Centralizacyi powoła (Post. z 5 lipca 1835, § 15).

f) Wypadek wyborów, z oznaczeniem liczby głosów, jaką każdy kandydat w każdém miejscu otrzymał, niezwłocznie Towarzystwu ogłoszonym być winien (Post. z 5 lipca 1835, § 15).

g) Wybory takie dopóty ponawiane być winny, dopóki Centralizacya w całym składzie swoim uzupełnioną nie zostanie (Post. z 5 lipca 1835, § 15).

§ 65. W razie ubycia pojedynczego członka, Centralizacya winna wezwać Towarzystwo do zastąpienia go nowym wyborem (Post. z 5 lipca 1835, § 4).

§ 66. Gdyby Centralizacya, lub taka liczba jéj członków, bez których najmniejszy komplet podobnym by nie był, takiemu prześladowaniu uległa, iżby niepodobna jéj było w jakiém innem miejscu kompletu zebrać, i tam posiedzenia swoje przenieść, — wtenczas mianować będzie potrzebną do małego kompletu ilość członków, którzy zajmą się czynnościami wewnętrznemi, dopóki Ogół nowego nie wybierze składu.

Mianowanych członków, pierwszym obowiązkiem będzie wezwać Towarzystwo do nowych wyborów (Post. z 5 lipca 1835, § 10).

TYTUŁ VI.

O SĄDOWNICTWIE.

ROZDZIAŁ I[szy].

Oznaczenie przedmiotów w zakres Sądownictwa wchodzących. — Kary.

§ 67. Przedmioty w zakres Sądownictwa wchodzące, są: uchybienia i wykroczenia, — a następnie napomnienia i wykreślenia członków, — appelacye, — oppozycye, — powtórne przyjęcia, wnioski o zmianę Centralizacyi i zaskarżenia na Centralizacyę.

§ 68. Uchybienia członków przeciw obowiązkom w Tytule IV Rozdziale 2 § 39, 40 i 41 wykazanym, pociągają za sobą napomnienia protokularne uchybiających (Org. Wew. § 83).

§ 69. Niepoprawność, — objawienie zdań politycznych lub postępowanie wbrew przeciwne myśli przez Towarzystwo wyobrażanéj, — dążenie na szkodę lub zamach na byt Towarzystwa, — niechcenie należenia więcéj do Towarzystwa, — należenie do innych związków politycznych, — i pojedynki, należą do wykroczeń, i karane będą wykreśleniem z Towarzystwa, wykraczających. do Org. Wew. 83, 84, 85 i 90. — Ustawy z d. 17 Marca 1832 § 7. — Post. o Sądown. z d. 15 Października 1838 § 16).

§ 70. Innych kar, jak napomnienie protokularne i wykreślenie, w Towarzystwie niema.

ROZDZIAŁ 2gi.

Podział Sądownictwa. — Instytucye Sądownicze.

a) Sekcye miejscowe.

§ 71. Każda Sekcya ma prawo skazać na protokularne napomnienie członków do jéj składu należących, którzyby zaniedbywali obowiązków swoich, — a w razie niepoprawności przedstawić ich do wykreślenia. (Org. Wew. § 83).

§ 72. Sprawy o znieważenie osobistéj godności, mogą także być sądzone w Sekcyi do któréj interesowne strony należą, jeżeli strony te same na to się zgodzą; w takim przypadku Sekcya, jako Sąd Polubowny, stanowi bez appelacyi. (Post. o Sądow. z 15 Paździer. 1838 § 18).

§ 73. Żadnéj innéj władzy sądowniczéj Sekcye nad swymi członkami nie mają, — i we wszystkich innych przypadkach, przyjmują tylko od nich bądź zaskarżenia na swoich członków, bądź appelacye, bądź oppozycye względem przyjęcia nowych, bądź żądania powrotu dawnych członków, bądź wnioski o zmianę cząstkową lub całkowitą Centralizacyi, bądź wreszcie zaskarżenia na Centralizacyę, — i takowe gdzie należy, podług przepisów w Rozdziale następnym zamieszczonych, odsyłają.

§ 74 Podanie do wykreślenia, założenie appelacyi lub oppozycyi, służy równie każdemu członkowi, jak każdéj Sekcyi i Centralizacyi. (Post. o Sądow. z 15 Paździer. 1838 § 14).

b) Sądy Bratnie.

§ 75. Sądy Bratnie rozsądzają w pierwszéj instancyi sprawy o wykroczenia i o znieważenie osobistéj godności (Postan. o Sądow. z 15 Paździer. 1838 § 1 i 17).

§ 76. Sąd Bratni stanowić będzie każda Sekcya, licząca w składzie swoim najmniéj 10 członków. (Postan. o Sądow z 15 Paździer. 1838 § 2).

§ 77. Sekcye takie powoływane będą do utworzenia Sądu Bratniego koleją alfabetyczną, którą Centralizacya co trzy miesiące, przy zwykłem zdaniu sprawy, ogłaszać jest obowiązaną. (*Tamże* § 3).

§ 78. Wyłączone są z téj listy Sekcye po za granicami Francyi leżące i Sekcya Przedstawiająca; koléj zaś względem téj tylko Sekcyi pominiętą być winna, która bądź ze względu na skarżącego, bądź ze względu na oskarżonego za interesowaną w sprawie jest poczytana. (*Tamże* § 4).

§ 79. Sekcya z oznaczonéj kolei do rozsądzenia sprawy powołana, najdaléj na pierwszem zwyczajnem posiedzeniu, obierze sobie głośnemi wotami prezydującego, — i tym sposobem w Sąd Bratni ukonstytuowaną zostanie (*Tamże* § 5).

§ 80. Komplet Sądu Bratniego jest tenże sam co komplet Sekcyi; nigdy jednak Sąd z mniejszéj ilości członków składać się nie może jak z 9^ciu^ (*Tamże* § 6).

c) Sekcya Przedstawiająca.

§ 81. Sekcya Przedstawiająca jest Sądem ostatniéj instancyi w sprawach o wykroczenia i o wznieważenie osobistéj godności; — ona rozstrzyga oppozycye względem przyjęcia nowego członka; decyduje o przyjęciu kandydatów wrócić do Towarzystwa chcących; stanowi o ważności wniosków i zaskarżeń zaniesionych przeciw Centralizacyi przez pojedynczych członków; przedstawia Towa-

rzystwu tegoż rodzaju wnioski i zaskarżenia, jeżeli je Sekcye zaniosą; nakoniec, w razie uznania winy Centralizacyi przez Ogół, zarządza nowe wybory, i doprowadza je do skutku przez Komissyę z łona swego wybraną. (Org. Wew. § 72 i 77. — Post. z 29 Marca 1837. — Post. o Sądow. z 15 Paździer. 1838 § 10. — Post. z 24 Grudnia 1839).

§ 82. Wszystkie czynności i sprawy tego rodzaju członków Sekcyi Przedstawiającéj dotyczące, należyć będą do Sekcyi najliczniejszéj. (Posta. Sądow. z 15 Paździer. 1838 § 11).

§ 83. Sekcyę Przedstawiającą Ogół Towarzystwa wybiera.

§ 84. Wybory na Sekcyę Przedstawiającą, jednocześnie z wyborami na Członków Centralizacyi odbywać się będą. (Postanow. z 16 Maja 1838).

ROZDZIAŁ 3ci.

Przepisy ogólne postępowania. — Wyroki.

a) Wykreślenia. — Appelacye.

§ 85. Sekcya mając przez którego z swych członków wniesiony akt zaskarżenia, lub sama takowy wnosząc, zakommunikuje go oskarżonemu, oznaczając termin do odpowiedzi.

§ 86. Po upłynionym terminie, gdyby nawet oskarżony nie złożył obrony, akt zaskarżenia przesłany będzie Centralizacyi, — i jeżeli wniesiony był przez pojedynczego członka, z dołączeniem opinii Sekcyi.

§ 87. Centralizacya, uzupełniwszy instrukcyę sprawy tém wszystkiém, na czemby jéj zbywać mogło, sprawę już gotową przeszle właściwemu Sądowi Bratniemu (Postan. o Sądow. z 15 Paździer. 1838 § 12).

§ 88. Jakkolwiek obszerną może być sprawa, najdaléj w dni 15 od otrzymania ostatnich objaśnień, rozsądzoną być winna, — a wyrok z oznaczeniem ilości głosów *za* i *przeciw*, Centralizacyi przesłany, stronom interesowanym bez żadnéj zwłoki zakommunikowany będzie (*Tamże*, § 8).

§ 89. Wyroki Sądu Bratniego prostą większością zapadają; przypadkowa równość, na korzyść obwinionego liczona będzie. (*Tamże*, § 7).

§ 90. Od wyroku Sądu Bratniego wolna jest appelacya jednéj i drugiéj stronie do Sekcyi Przedstawiającéj. (*Tamże*, § 9).

§ 91. Prawo appelacyi nie służy członkowi, któryby w skutek oświadczonéj chęci nienależenia więcéj do Towarzystwa, wykreślony został. (Org. Wew. § 85).

§ 92. Członek wykreślony wyrokiem Sądu Bratniego, przestaje należyć do posiedzeń Sekcyi, choćby nawet appelacyę założył. (Org. Wew. § 36).

§ 93 Termin do appelacyi od wyroku Sądu Bratniego jest dni 20, jeżeli wykreślony przebywa w miejscu posiedzeń Sekcyi w któréj do wykreślenia podany został; — dla zamieszkałego gdzieindziéj, dni 30, licząc zawsze od dnia, w którym wykreślonemu decyzya Sądu Bratniego przesłaną została. (Org. Wew. § 35).

§ 94. Chcący użyć prawa appelacyi, powody jéj winien złożyć w Sekcyi w któréj nastąpiło oskarżenie, — Sekcya zaś z opinią swoją przeszle je Centralizacyi dla zakommunikowania Sekcyi Przedstawiającéj. (Org. Wew. § 34).

§ 95. Ostateczne zawyrokowane wykreślenie, w skutek pierwszéj lub drugiéj

instancyi, w okolnikach Towarzystwa ogłoszone będzie. (Postan. o Sądow. z 15 pazdzier. 1838 § 15).

§ 96. Skarga o wykreślenie, drugi raz na tych samych powodach podniesiona być nie może (*Tamże*, § 13).

b) Oppozycye. — Powtórne przyjęcia.

§ 97. Zaniesienie oppozycyi przeciw przyjęciu nowego członka i jéj przesłanie, nastąpić powinno w przeciągu jednego miesiąca po ogloszeniu przyjętego w Okólnikach. (Org. Wew. § 31).

§ 98. Członek zakładający oppozycyę, złoży ją w Sekcyi do któréj składu się liczy; Sekcya zaś dołączywszy do niéj opinię swoją, przeszle ją Centralizacyi (Org. Wew. § 30).

§ 99. Centralizacya podanie to odsyła bez zwłoki do Sekcyi Przedstawiającéj; lecz, jeżeli oppozycya przychodzi z Sekcyi innéj jak z téj w któréj przyjęcie członka zaopponowanego nastąpiło, odsyła je dopiero po zakommunikowaniu go stronie interesowanéj i po odebraniu od niéj odpowiedzi; następnie, otrzymaną decyzyę stronom kommunikuje, — a w razie uchylenia przyjęcia, takowe w Okólnikach ogłasza.

§ 100. Oppozycya drugi raz na tych samych powodach podniesiona być nie może (Post. o Sądow. z 15 pazdzier. 1838, § 13).

§ 101. Powrot do Towarzystwa raz wykreślonych członków, nie prędzéj jak w sześć miesięcy po wykreśleniu nastąpić może (Org. Wew. § 86).

§ 102. Chcący powrócić do Towarzystwa, żądanie swoje powrotu złoży w Sekcyi miejscowéj, lub gdyby jéj nie było, w Sekcyi najbliższéj; ta zaś, dołączywszy do złożonego sobie żądania opinię swoją, odsyła je do Centralizacyi.

§ 103. Centralizacya dołączywszy do tego podania, akt zaskarżenia, obronę wykreślonego, jeżeli była, i wyrok wykreślenia, przesyła je Sekcyi Przedstawiającéj; otrzymaną od niéj decyzyę kommunikuje Sekcyi w któréj żądanie złożone zostało dla wręczenia kandydatowi, — i przyjęcie w Okólnikach ogłasza.

§ 104. Przeciw powtórnemu przyjęciu oppozycya nie służy.

c) Wnioski i zaskarżenia dotyczące Centralizacyi.

§ 105. Zaskarżenia przeciwko Centralizacyi lub pojedynczym jéj członkom o nadużycie władzy, lub wykroczenia pociągające za sobą wykreślenie z Towarzystwa członków Centralizacyi; tudzież wnioski o zmianę cząstkową lub całkowitą Centralizacyi, wnoszone być powinny najprzód do Sekcyi, do któréj wnoszący takowe należy (Org. Wew. § 72).

§ 106. Sekcya odebrawszy takowe podanie, — jeżeli je za słuszne uzna, — przeszle je do Sekcyi Przedstawiającéj, motywując opinię swoją.

§ 107. Sekcya Przedstawiająca, jeżeliby zaskarżenie za niesłuszne uznała, starać się będzie skłonić Sekcyę do jego cofnięcia; w razie zaś obstawania, przeszle je Centralizacyi z zakreśleniem terminu do odpowiedzi (Org. Wew. § 74).

§ 108. Po nadejściu odpowiedzi, lub upłynionym terminie, Sekcya Przedstawiająca zebrawszy punkta zaskarżenia i odpowiedzi w jedno treściwe pismo,

takowe wraz z opinią swoją do stanowczej decyzyi Ogółowi Towarzystwa przedstawi (Org. Wew. § 75).

§ 109. Obliczenie wotów i ogłoszenie decyzyi dokonane będzie według prawideł w tytule II § 10 lit. *h*. wykazanych (Org. Wew § 76).

§ 110. Gdyby przedmiotem wniosku lub zaskarżenia była Centralizacya cała, lub taka liczba jéj członków, bez któréj komplet prawem przepisany utrzymaćby się nie mógł; i gdyby zaskarżenie za słuszne uznane zostało; wtenczas, obok ogłoszenia decyzyi Ogółu, Sekcya Przedstawiająca zarządzi niezwłocznie nowe wybory, z grona zaś swego wybierze komissyę z trzech członków złożoną, która prowadzić będzie wszystkie wewnętrzne czynności, aż do wybrania nowéj Centralizacyi (Org. § 77).

§ 111. Jeżeliby zaś podane przeciw Centralizacyi, wniosek lub zaskarżenie, nie były poparte przez Sekcyę do któréj podający takowe należy, — a Sekcya Przedstawiająca również niewłaściwość jego uznała; wtenczas, zamiast przygotowaną sprawę do decyzyi Ogółu przedstawiać, sama o niéj decyzyę wyda i o takowéj strony interesowane zawiadomi.

§ 112. Zakarżenia i wnioski dotyczące Centralizacyi, drugi raz na tych samych powodach podniesione być nie mogą.

TYTUŁ VII.

O FUNDUSZACH TOWARZYSTWA.

ROZDZIAŁ 1szy.

Fundusze w ogólności. — Podatkowanie.

§ 113. Fundusze Towarzystwa składają się z podatku przez Towarzystwo składanego, ze sprzedaży pism, i z dochodów nadzwyczajnych (Post. o Fundusz. z 5 lipca 1835, § 1).

§ 114. Członkowie Towarzystwa wnosić będą podatek od wszystkich dochodów swoich razem wziętych, bez względu na ich źródło (Postan. z 18 czerwca 1838, § 1).

§ 115. Wolni są od wnoszenia podatku: ci których dochody z jakiegokolwiek źródła pochodzące, nie wynoszą 30 fr. miesięcznie; jako też pobierający wsparcie z funduszu podatku braterkiego (*Tamże*, § 2).

§ 116. Podatek ma być wnoszony miesięcznie, stosownie do następującego rozkładu:

DOCHÓD MIESIĘCZNY	PODATEK MIESIĘCZNY	DOCHÓD MIESIĘCZNY	PODATEK MIESIĘCZNY	DOCHÓD MIESIĘCZNY	PODATEK MIESIĘCZNY	DOCHÓD MIESIĘCZNY	PODATEK MIESIĘCZNY
fr.	fr. c.	fr.	fr. c.	fr.	fr. c.	fr.	fr. c.
30 —	0, 75	37 —	1, 27 1/2	44 —	1, 90	51 —	2, 60
31 —	0, 82 1/2	38 —	1, 35	45 —	2, 00	52 —	2, 70
32 —	0, 90	39 —	1, 42 1/2	46 —	2, 10	53 —	2, 80
33 —	0, 97 1/2	40 —	1, 50	47 —	2, 20	54 —	2, 90
34 —	1, 05	41 —	1, 60	48 —	2, 30	55 —	3, 00
35 —	1, 12 1/2	42 —	1, 70	49 —	2, 40	56 —	3, 10
36 —	1, 20	43 —	1, 80	50 ·	2, 50	57 —	3, 20

DOCHÓD MIESIĘCZNY.	PODATEK MIESIĘCZNY.	DOCHÓD MIESIĘCZNY.	PODATEK MIESIĘCZNY.	DOCHÓD MIESIĘCZNY.	PODATEK MIESIĘCZNY.	DOCHÓD MIESIĘCZNY.	PODATEK MIESIĘCZNY.
fr.	fr. c.	fr.	fr. c.	fr.	fr. c.	fr.	fr. c.
58	3, 30	94	6, 90	130	12, 00	166	18, 20
59	3, 40	95	7, 00	131	12, 15	167	18, 40
60	3, 50	96	7, 10	132	12, 30	168	18, 60
61	3, 60	97	7, 20	133	12, 45	169	18, 80
62	3, 70	98	7, 30	134	12, 60	170	19, 00
63	3, 80	99	7, 40	135	12, 75	171	19, 20
64	3, 90	100	7, 50	136	12, 90	172	19, 40
65	4, 00	101	7, 65	137	13, 05	173	19, 60
66	4, 10	102	7, 80	138	13, 20	174	19, 80
67	4, 20	103	7, 95	139	13, 35	175	20, 00
68	4, 30	104	8, 10	140	13, 50	176	20, 20
69	4, 40	105	8, 25	141	13, 65	177	20, 40
70	4, 50	106	8, 40	142	13, 80	178	20, 60
71	4, 60	107	8, 55	143	13, 95	179	20, 80
72	4, 70	108	8, 70	144	14, 10	180	21, 00
73	4, 80	109	8, 85	145	14, 25	181	21, 20
74	4, 90	110	9, 00	146	14, 40	182	21, 40
75	5, 00	111	9, 15	147	14, 55	183	21, 60
76	5, 10	112	9, 30	148	14, 70	184	21, 80
77	5, 20	113	9, 45	149	14, 85	185	22, 00
78	5, 30	114	9, 60	150	15, 00	186	22, 20
79	5, 40	115	9, 75	151	15, 20	187	22, 40
80	5, 50	116	9, 90	152	15, 40	188	22, 60
81	5, 60	117	10, 05	153	15, 60	189	22, 80
82	5, 70	118	10, 20	154	15, 80	190	23, 00
83	5, 80	119	10, 35	155	16, 00	191	23, 20
84	5, 90	120	10, 50	156	16, 20	192	23, 40
85	6, 00	121	10, 65	157	16, 40	193	23, 60
86	6, 10	122	10, 80	158	16, 60	194	23, 80
87	6, 20	123	10, 95	159	16, 80	195	24, 00
88	6, 30	124	11, 10	160	17, 00	196	24, 20
89	6, 40	125	11, 25	161	17, 20	197	24, 40
90	6, 50	126	11, 40	162	17, 40	198	24, 60
91	6, 60	127	11, 55	163	17, 60	199	24, 80
92	6, 70	128	11, 70	164	17, 80	200	25, 00
93	6, 80	129	11, 85	165	18, 00		

§ 117. Od przypadkowych, jednorazowych przychodów, ilość mającego się wnosić podatku, zostawia się dobréj woli wnoszącego (Post. z 18 czerwca 1838, § 3).

§ 118. Członkowie żonaci lub dzieci mający, składać będą podatek od połowy tylko dochodów swoich (*Tamże*, § 4).

§ 119. Centralizacya mocną jest na przedstawienie właściwych Sekcyj zmniejszyć podatek dla członków, którzyby znajdowali się w nadzwyczajnych przypadkach, niniejszą Ustawą nieprzewidzianych (*Tamże*, § 5).

§ 120. Umorzenie podatku zalegającego i uwolnienie zupełne od opłaty, należy również do Centralizacyi, na przedstawienie właściwéj Sekcyi (Post. z 5 lipca 1835, § 8).

§ 121. Każdy członek obowiązany jest co miesiąc oświadczyć Kassyerowi Sekcyi do któréj należy, ile miał ciągłego dochodu w upłynionym miesiącu, i przypadającą na niego ilość złożyć. — W obliczenie dochodu nie wchodzą te wszystkie koszta i wydatki, które sam rodzaj zarobkowania za sobą pociąga (Post. z 18 czewca 1838, § 6).

§ 122. Sekcye zebrany od członków swoich podatek miesięczny, w pierwszych dniach piętnastu każdego miesiąca do Centralizacyi odsyłać są obowiązane, z wymienieniem:

a) Ile każdy z członków wnieść obowiązany;

b) Ile złożył;

c) Ile na nim zalega (Post. z 5 lipca 1835, § 6).

§ 123. Centralizacya rozdzieli miesięczny podatek przez Towarzystwo złożony, na cztery równe części; z których jedna przeznacza się na wsparcie potrzebnych, trzy zaś na pokrycie wydatków Towarzystwa (Post. z 18 czerw. 1838, § 7, — i Post. z 26 lipca 1842).

§ 124. Podatek braterski od niecztonków pochodzący, dołączony będzie w całości do summy na wsparcie potrzebnych oddzielonéj; jak równie wszelkie uboczne wpływy Towarzystwa, przy funduszach na jego potrzeby przeznaczonych, bez podziału zostaną (Post. z 18 czerwca 1838, § 8).

§ 125. Centralizacya mocną i obowiązaną jest przedsiębrać skuteczne do powiększenia funduszów środki, a w razie potrzeby zaprojektować Towarzystwu wyższą miesięczną lub nadzwyczajną składkę (Post. z 30 stycznia 1838, § 3).

§ 126. Za uronienie grosza publicznego, wszyscy członkowie Centralizacyi solidarnie są odpowiedzialni (*Tamże*, § 19).

ROZDZIAL 2gi.

Fundusze na wsparcia, — ich udzielanie.

§ 127. Fundusze te składać się będą:

a) Z 1/4 części podatku przez członków Towarszystwa składanego;

b) Ze składki z po za Towarzystwa;

c) Z dobrowolnych ofiar i innych nadzwyczajnych wpływów (Post. z 30 stycznia 1838, § 2).

§ 128. Wszystkie tego rodzaju fundusze na wsparcie tylko potrzebujących obracane będą, i pod żadnym pozorem ani męszane z funduszami Towarzystwa, ani w ich zastępstwie używane byc nie mogą (*Tamże*, § 4).

§ 129. Udzielanie wsparcia potrzebującym, wyłącznie do Centralizacyi należy (*Tamże*, § 5).

§ 130. Wsparcia są czasowe i jednorazowe (*Tamże*, § 6).

§ 131. Do czasowego wsparcia mają prawo:

a) Wdowy i sieroty;

b) Nie będący w możności pracowania dla podeszłego wieku, ran odniesionych lub kalectwa;

c) Chorobą złożeni, jeżeli im zwyczajne fundusze na poratowanie zdrowia nie wystarczają;

d) Pozbawieni żołdu, do czasu znalezienia zarobku (*Tamże*, § 8).

§ 132. Do jednorazowego wsparcia mają prawo znajdujący się w nadzwyczajnych przypadkach, któreby ich stawiały w niemożności zaspokojenia pierwszych potrzeb życia (*Tamże*, § 9).

§ 133. Każdy Polak emigrant, lub cudzoziemiec który w walce o niepodległość Polski miał udział, może żądać z funduszów bratnich wsparcia, jeżeli się znajduje w jednéj z wyżéj opisanych kategoryj (*Tamże*, § 10).

§ 134. Przedstawienie do wsparcia, datkujący tylko czynić mogą (*Tamże*, § 11).

§ 135. Przedstawiający złożyć powinien świadectwa, prawo i potrzebę przedstawionego dostatecznie udowodniające (*Tamże*, § 12).

§ 136. Obowiązkiem jest Centralizacyi każde przedstawienie ściśle roztrząsać, i nie udzielać wsparcia jak tylko w rzeczywistéj potrzebie będącym (*Tamże*, § 13).

§ 137. Wsparcia czasowe udzielane będą miesięcznie (*Tawże*, § 14)

§ 138. Centralizacya oznaczy stałą ilość miesięcznego wsparcia. Ilość ta wszakże, stosownie do stanu kassy i potrzeb pobierającego, przez Centralizacyę powiększona lub zmniejszona być może, nigdy jednak 30 fr. przenosić nie powinna (*Tamże*, § 15).

§ 139. Centralizacya utrzymywać będzie kontrollę wpływów i wydatków, jako też listę imienną datkujących i pomoc odbierających (*Tamże*, § 17).

§ 140. Co trzy miesiące, Centralizacya jest obowiązaną przesłać datkującym szczegółowy rapport ze wszystkich wpływów i wydatków.

Nadzwyczajne tylko położenie osób wsparcie pobierających, może być powodem do przemilczenia ich nazwisk w rapporcie (*Tamże*, § 18).

§ 141. Koszta administracyi, z kassy funduszów bratnich, zaspakajane będą (*Tamże*, § 16).

W DRUKARNI L. MARTINET, PRZY ULICY JACOB, 30.